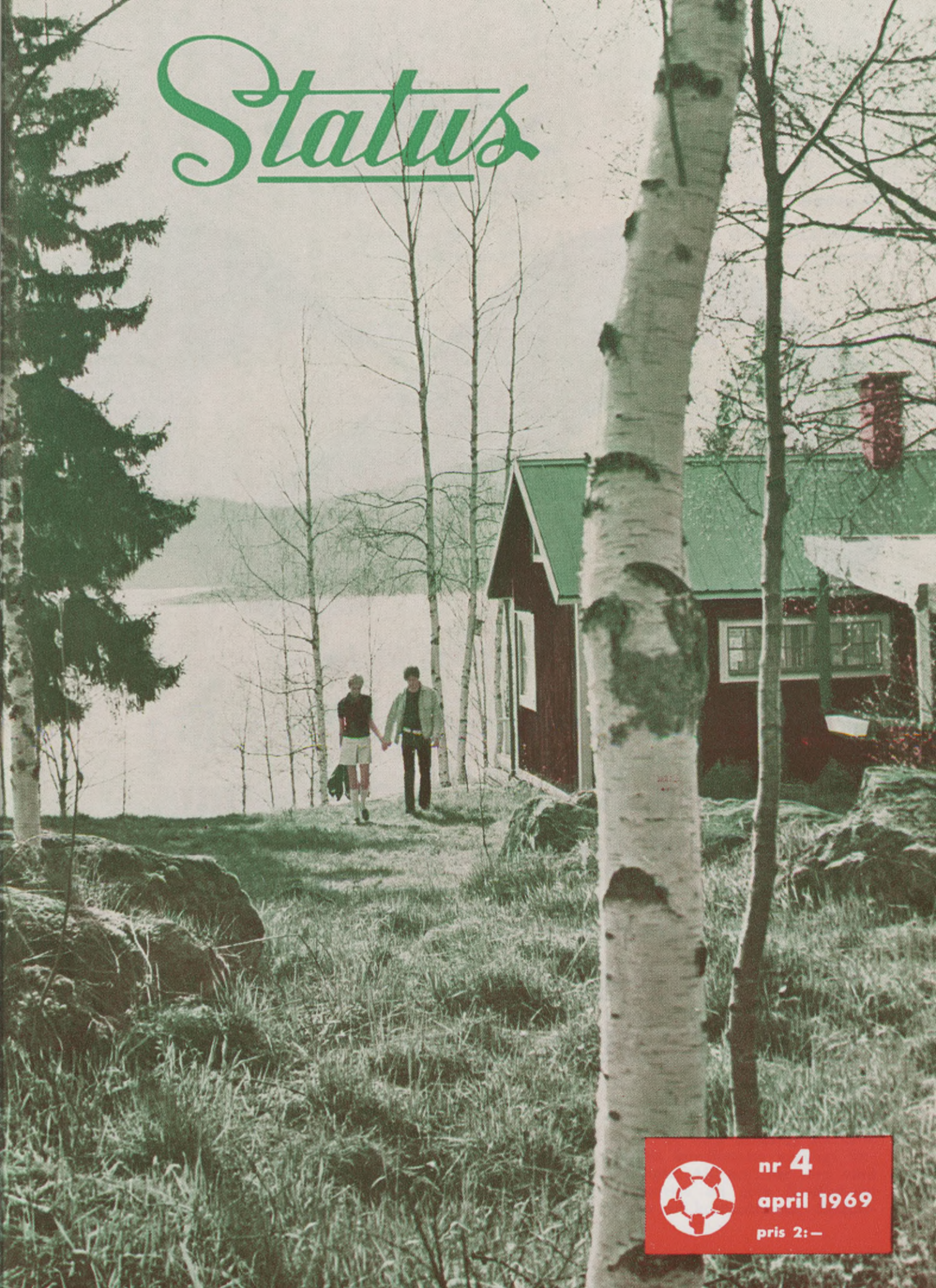

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Status

nr 4

april 1969

pris 2:—

Märket för köptrygghet i Konsum och Domus

**Det är konsumenter i förening
som äger Konsum och Domus.
De nöjer sig inte med att
vara kunder utan vill också
ha ett ord med i laget. Och
själva ta hem vinsten.**

Stopp vad gör du med ditt hjärta?

är namnet på en fin trycksak från Svenska Nationalföreningen mot Hjärt- och Lungsjukdomar.

Det är en läsvärd och upplysande skrift

man bör läsa igenom, fundera på innehållet och försöka praktisera en smula förebyggande vård med lagom föda, lagom motion och måttlig livsföring.

De råd om rökvanor och alkoholförtäring

som ges är faktiskt trivsamma, utan de retande pekpinningar som lätt smyger sig in i upplysningskrifter. Vi råder alla att vara på den här skriften — den är faktiskt värd bättre än att genast kastas i soptunnan!

Status

Ägare: Riksförbundet
för Hjärt- och Lungsjuka

Kontrollmärke
lagligen skyddat

nr 4 1969 april årgång 32

SOCIALVÅRD • SOCIALMEDICIN • DE HANDIKAPPADE

Trycket mot de styrande

Den som idag sitter i beslutsställning kan inte undgå att känna det starka trycket av de servicekrav folk i allmänhet ställer. Förr nalkades man maktens dörr med viss försiktighet. Många äldre människor, som vid något enstaka tillfälle t. ex. var absolut tvingade att söka läkare, upplevde sin tids medicinman som en mycket barsk botare. Det fanns i äldre tid läkare med rykte om att kunna sätta skräck i folk. Arbetsgivaren var också mäktig. Att nalkas en "myndighet" av något slag var förknippat med bävan och oro. Det var en service i ändan på en spjutytta!

Nu tycks rollerna hålla på att svänga om på ett högst anmärkningsvärt sätt. Den förr så mäktige kyrkoherden i socknen har blivit en högst ordinär person folk i allmänhet inte bävar för. Kommunal myndighet av annat slag har skakats om av expansionstakt och lokaliseringspolitik. Lanthandlarnas kundkrets är på många håll några gamla gummor och gubbar; kommungränserna liknar gamla förfallna gärsgårdar i utvecklingssamhället. Medan stressen och expansionstaktens feberkurva stiger i tätorterna blir glesbygderna stillhetens reservat för äldre människor och handikappade. Tyvärr ligger en paradox i detta eftersom äldre och handikappade ofta behöver den vård och omsorg endast tätorterna kan stå till tjänst med.

Men glesbygdens människor är ofta inte så högljudda. De tycker ofta, trots allt, att de "har det mycket bättre än förr". Den inställningen är ett väldigt bra skydd för kommunalgubbar i ansvarsställning. Förnöjsamheten hos de behövande

har blivit en skyddskuliss för dem som verkligen skulle se till "att den som vistas i kommunen och som finnes vara i behov av hjälp erhåller sådan". För så står det skrivet i socialhjälpslagen från och med den 1 juli 1968.

Om man å ena sidan kan tala om ett starkt tryck mot samhällets serviceresurser — och de som sitter som handläggare och beslutare i olika ärenden — så kan man samtidigt hävda att trycket ändå inte är tillräckligt starkt för att åstadkomma förändringar. Särskilt gäller detta i glesbygderna. Även om man där inte är så rädd för "överheten" längre så besvärar man inte de styrande i onödan. Man kanske rentav tycker att en statlig utfrågares krav på hygien och personlig omvårdnad inte riktigt rimmade med "vad vi är vana med på den här orten". Många menar att den sortens förnöjsamhetens filosofi skulle vi behöva mera av i vårt materiellt krävande samhälle. Frågan är då om bevararna av förnöjsamheten, särskilt om de sitter i beslutsattityd till sina medmänniskors behov, själva är beredda att tillämpa "förnöjsamheten" på den egna tomt. Många av dagens förkunnare i talarstolarna, för låglöne-grupper och handikappade, är väl inte ofta för egen del böjda för att pruta på de egna kraven, varken ifråga om lön eller annat på den materiella skalan.

Trycket mot de styrande har dock överlag ökat, fast på vissa punkter kan man diskutera om inte trycket borde vara åtskilligt starkare. För att åstadkomma verkliga förändringar. Allt som har med vård och service att göra handlar om pengar och kostnadsramar. Besluts-

mekanismen — då det gäller den offentliga sektorn — bygger på vad kommunen har i kassan, vad lands-tinget har i sin budget, "vad vi kan få i statsanslag" etc. Arbetsgivaren, som fått ett högre lönebud från sina anställda, menar att hans bransch inte tillåter några kostnadsökningar. Ursäker och motiv för återhållsamhet finns alltid hos dem mot vilka service- och lönekrav riktas. Mot denna mur av argument kommer de sämst ställda — handikappade och låginkomstgrupper — att få stånga. Mer eller mindre med folkopinionens hjälp. Just nu pekar folkopinionen mot en större utjämning — man kan kanske här med en dags-aktuell term tala om "vänstervridning".

Förnöjsamhetsbevarare och beslutare i alla branscher i offentlig eller enskild tjänst har alltså att motse ett ökat tryck, oavsett vilken skylt som hänger på dörren, där man sitter. Det låter kanske hotfullt. Ett faktum är dock att sorlet från vårt samhälles u-grupper, handikappade och låginkomsttagare, växer sig allt starkare. Det finns en gräns även för vad ett s. k. välfärdssamhälle kan kosta på sig. Rätt och riktigt — frågan är på vilket sätt fördelningen inom de olika ramarna nu skall ske. I varje fall tror vi inte att "förnöjsamhet" av det slag vi har antytt — hos de sämst placerade på inkomstskalan — är någon hållbar faktor att räkna med i fortsättningen hos dem som känner trycket av servicekraven särskilt starkt. Med stöd av en allt starkare folkopinion kommer de eftersatta grupperna säkert att göra sig allt mer påmind i dagens servicesamhälle.

Sixten Hammarberg

ALLA STATUS-LÄSARE
ÖNSKAS SOLIG VÅR
OCH GLAD PASK!

Efter två soliga dagar i Skåne, där vi mötte den första vårsolen, var återkomsten till en snuvig huvudstad en smula dyster. Vi plockade fram de här små "pausfåg-larna" ur bildarkivet. Hoppas att de kommer snart till Ditt fönster!

■ INGA HJÄRTTRANSPLANTATIONER . . .

Forts. från sid. 5

Tidningen "Arbetet" i Malmö tycker att socialstyrelsen handlat riktigt i detta fall. Det gäller patientens trygghet och säkerhet, vi har för lite statistiskt material om dessa hjärtoperationer — och den övervägande delen av dem har misslyckats konstaterar tidningen och skriver vidare:

Man vet heller inte så mycket om följ- derna för mottagarens del, t.ex. av den medicinering som krävs för att hindra en avstötning av det nya organet. Problemet är ännu så svårbedömbart både då det gäller givarens situation och konsekvenserna på sikt för mottagaren av livs- viktiga organ, att ett uppskov med be- slutet låter sig väl motivera.

Är det hjärtats eller hjärnans funktioner, som bör vara avgörande för fixering av dödsbegreppet? Även i det avseendet synes man ha för litet material för att nu ändra villkoren för att döden i juridisk mening kan anses ha inträtt. Professor Bror Rexed har förklarat, att man i fram- tiden kommer att från denna synpunkt ägna särskild uppmärksamhet åt hjärn- dödspatienter. Att patienternas skydd och rätt inte trädes för nära är självklart det avgörande kravet på varje lagstiftning inom detta ömtåliga område.

TÄNK PA

Hjärt- och Lungsjukas Blomsterfond

Postgiro 95 00 11

Status

Organ för Riksförbundet för Hjärt- och Lungsjuka

Ansv. utg.: **Einar Hiller**
Redaktör: **Sixten Hammarberg**
Red.: David Bagares Gata 3, 1 tr., Sthlm C
Telefon: 08/20 09 23, 20 09 24
Postadr.: Box 3196, 103 63 Stockholm 3
Postgironr: 95 00 11

Omslagets sista sida kr 600:—
1/1 sida = 180 × 260 mm " 500:—
1/2 sida = 180 × 130 mm " 275:—
1/4 sida = 90 × 130 mm " 150:—
1/8 sida = 90 × 65 mm " 100:—
Färgannonser 25 % tillägg.

Prenumerationspris: Helår 20:—, halvår 11:—

UR INNEHÅLLET:

SOCIALMINISTERN OM UPPSÖKANDE HANDIKAPPVÅRD	6
LÄKARE DRÖJDE FÖR LÄNGE MED PEN- SIONSINTYG	7
GLESBYGDENS HANDIKAPPADE	8
DÅ HJÄRTPATIENTEN KOMMER HEM	10
SYDSVENSK REGIONKURS	14
KOMMUNALPOLITIK PÅ DÅLIGA VÄGAR	16
BILDKRYSS	26

OMSLAG: DET VÅRAS KRING FRITIDSSTUGAN
HÅSONBILD

Inga hjärtransplantationer i Sverige — dödsbegreppet ändras ej

Det väntade förslaget om ny transplantationslag, som överlämnats till socialminister Aspling, ändrar inte på det tidigare gällande dödsbegreppet, dvs. att göra det möjligt att överföra hjärtan i likhet med vad som skett i en del andra länder. Vilket dödsbegrepp som därvid kommit till användning synes icke helt klart, framhålles det. Från kirurgiskt håll hävdas emellertid, att förutsättningen för en framgångsrik hjärtransplantation är hjärndödsbegreppet, enär operatören måste ha tillgång till ett "slående" hjärta. Till stöd för sin uppfattning anför socialstyrelsen följande:

Remissinstanserna på ett undantag när har avstyrkt införandet av ett nytt dödsbegrepp eller har ansett behov av ett sådant inte föreligga. Visserligen hade vid denna tidpunkt ingen hjärtransplantation utförts, men arbetsgruppen har i sin utredning redogjort för även detta slag av transplantationer ävensom förutsättningen härför. Endast medicinska fakulteten i Göteborg har uttalat sig för hjärndödsbegreppets införande. Enligt fakultetens mening borde dock de hittillsvarande döds-kriterierna bibehållas som huvudmetod.

I och för sig bör det inte vara någon tvekan om att beteckna en individ, beträffande vilken hjärndöd verkligen föreligger, som död. Härav följer emellertid inte att hjärndödsbegreppet skall accepteras. *Säkerhetskravet* får under inga förhållanden eftersättas. Ett oeftergivligt villkor för hjärndödsbegreppets införande måste således vara en absolut förvisning om att möjlighet finns att fastställa ett sådant tillstånd. Enligt socialstyrelsens uppfattning är det ännu knappast övertygande visat, att de metoder som redovisats för fastställande av hjärnans död tillfredsställer nämnda krav. Uppgifter har tvärtom framkommit som tyder på att de enskilda metoderna sviker ibland, även om det anses att de sammanställda resultaten från flera sådana metoder skulle kunna avgöra om hjärndöd föreligger eller ej.

Socialstyrelsen veterligt har några tillfredsställande undersökningar i angivna avseenden inte publicerats.

Samma stränga krav på solid vetenskaplig underbyggnad som gäller för alla viktiga medicinska påståenden och ställningstaganden måste uppställas också i fråga om hjärndödsbegreppet. En forskningsmässig penetration av ett antal frågeställningar i anslutning till "hjärndöd" saknas, bl. a. angående vilka patienter som bedömes lämpliga att fungera som givare av hjärtan ävensom riskerna för mottagarna. Enligt vad styrelsen inhämtat pågår för närvarande vissa undersökningar av ovannämnda slag inom landet. Först sedan resultaten av erforderliga undersökningar publicerats, kan styrelsen göra ett slutligt ställningstagande till spörsmålet om införande av hjärndödsbegreppet.

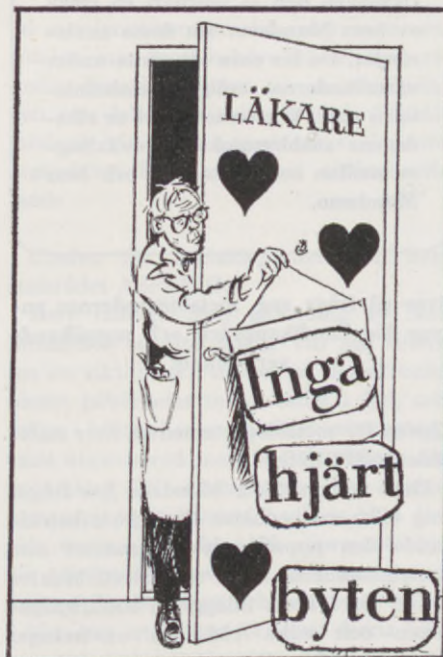
Det bör i detta sammanhang framhållas, att en hjärtransplantation ännu inte kan

anses utgöra en kliniskt användbar metod. Hjärtransplantationsverksamheten befinner sig alltså på forskningsstadiet och det är för tidigt att säga, om den kan ge terapeutiska resultat av bestående värde.

Stopp för hjärtöverföringar tills vidare är vad man kan konstatera och socialstyrelsen synes vidare lägga stor vikt vid "opinionens betydelse", vilket framgår av följande (citater ur Läkartidningen):

Oavsett säkerhetskravet måste det också krävas att en ny tolkning uppbäres av en vidsträckt opinion för att ett reviderat dödsbegrepp skall kunna införas. Socialstyrelsen finner att så knappast kan anses vara fallet för närvarande. Situationen belyses bäst av det förhållandet att läkarkåren inte står samlad bakom hjärndödsbegreppet. Från olika läkare har tvärtom i skilda sammanhang uttalats tveksamhet med avseende på detta begrepp.

TILLSVIDARE STOPP FÖR HJÄRTBYTEN . . .

. . . framgår av det förslag till transplantationslag socialstyrelsen gett socialministern.

Socialstyrelsens avvaktande inställning till hjärndödsbegreppet innebär, att de nuvarande döds-kriterierna bibehålls tills vidare. Beträffande frågan om lagstiftning har socialstyrelsen uppfattningen att behov för närvarande inte föreligger av en författningsmässig reglering av dödsbegreppet. En sådan åtgärd har heller inte ansetts vara påkallad av någon remissinstans.

Socialstyrelsen anser, att 1958 års lag är tillämplig uteslutande på personer som är avlidna i detta ords traditionella betydelse och att lagen således inte går att tillämpa på hjärndöda individer. Samma ståndpunkt har intagits av de remissmyndigheter som yttrat sig i denna fråga, nämligen juridiska fakulteten i Lund och JK. JK fastslår uttryckligen att ett ingrepp i transplantationssyfte på en dödförklarad hjärndöd person, vars hjärta alltså är i funktion, enligt nu gällande lagstiftning är förbjudet. Vad nu anförts måste tills vidare gälla även enligt det nu framlagda lagförslaget.

Först om och när hjärndödsbegreppet kan accepteras är det tänkbart, att låta lagen bli tillämplig också på hjärndöda.

Forts. å sid. 4

Faktidskrifter — läses dom?

Är rubriken som inleder årgången 46 av Socialmedicinsk tidskrift. Det finns olika sätt att göra tidskrifter njutbara. Att följa med vad som händer — den litteratur som rör sig inom en faktidskrifts intressesfär — är i och för sig ett heltidsjobb. Här om skriver ledarförfattaren i Socialmedicinsk tidskrift:

"För min personliga del har jag under årens lopp gjort flera ansatser att systematiskt följa med i litteraturen' och jag har alltid misslyckats. Ömkligt, när jag försökt få en översikt av vad som händer på alla medicinens områden. Rätt definitivt även när jag inskränkt perspektivet till direkt egna intresseområden. Min naturliga läsning kommer i stället stötvis: när ett problem aktualiseras i samband med en patient, ett sammanträde, en kurs. För att veta var jag skall hitta lämplig läsning behövs förstås en viss kontinuerlig bevakning men den kan inskränkas till innehållsförteckningar och sammanfattningar.

Det sistnämnda torde vara en mycket vanlig läsart, sannolikt den vanliga. Och det är inpassat i ett sådant läsvanemönster en faktidskrift i regel har att fylla sin realistiska målsättning. För SMT:s del främst ett behov av översiktliga artiklar, någotsånär kortfattade, någotsånär allmänbegripliga men samtidigt vetenskapligt korrekta."

Det där att inte "hinna med" är nog allmängiltigt för redaktörer. Vår tids tryckstoff växer till travar — särskilt på redaktionsborden. Beträffande läslusten hos den läsekreten man vänder sig till kan det vara vanskligt att uttala sig om den. Om man — utan stöd av en sociologisk undersökning — skall yttra sig i frågan så finns en bra regel: underskatta aldrig läsekreten! En uppenbar felaktighet, knepig placering i en text, upptäckes ofta av ett avsevärt antal läsare. Den erfarenheten kan ge åtskilligt att fundera över. Med eller utan hjälp av läsärundersökningar.

STATUS

ger sociala och medicinska fakta
i lättläst form.

Socialministerns svar på fråga om socialnämndernas ansvar för uppsökande handikappvård

Socialminister Sven Aspling

"I varje kommun skall finnas en socialnämnd". Det står i paragraf 2., lag om socialhjälp. Genom ändring av lagens 1:a och 6:e paragraf, från den 1 juli 1968, har socialnämnderna fått ansvar för handikappvården. Allmät säges att nämnderna ska "skaffa sig kännedom om de individuella behoven av omvårdnad". Men det räcker inte med kännedom — åtgärder skall vidtagas. Då lagens formuleringar är mycket generella har socialstyrelsen fått i uppdrag att göra upp praktiska anvisningar till kommunerna. Socialminister Sven Aspling besvarade i riksdagen den 13 februari en fråga av herr Mundemo om dessa anvisningar. De lär vara att vänta under vårmånaderna enligt socialministerns svar. Vi citerar direkt ur riksdagens snabbprotokoll ordväxlingen mellan socialministern och herr Mundemo.

Svar på fråga ang. socialnämndernas ansvar för handikappvård och uppsökande verksamhet

Chefen för socialdepartementet, herr statsrådet ASPLING:

Herr talman! Herr Mundebo har frågat mig vilka erfarenheter som gjorts beträffande den uppsökande verksamhet som socialnämnderna fått i uppgift att bedriva enligt förra årets tillägg till socialhjälp-lagen och vilka råd och anvisningar nämnderna har fått i detta sammanhang.

Vid 1968 års vårriksdag antogs en lag om ändrad lydelse av 1 och 6 paragraferna i lagen om socialhjälp. De nya be-

stämmelserna, som trädde i kraft den 1 juli 1968, innebär att socialnämnden skall dels skaffa sig kännedom om de individuella behoven av omvårdnad, dels antingen själv vidta åtgärder eller förmedla vårdinsatser.

Ett antal kommuner hade redan före lagändringen genomfört eller påbörjat uppsökande verksamhet i form av inventeringar, intervjuer, enkäter eller annan kartläggning av hjälpbehov. Den kommunala aktiviteten på detta område har påtagligt ökat efter lagändringen. I ett par kommunblock pågår särskild försöksverksamhet med deltagande av Svenska kommunförbundet. Någon utvärdering av gjorda erfarenheter har ännu inte företagits.

Det ankommer på socialstyrelsen att i den mån det behövs ge huvudmännen råd och anvisningar för verksamhetens bedrivande. Förslag till sådana råd och anvisningar har utarbetats av socialstyrelsen efter samråd med annan expertis, kommuner och organisationer. Förslaget är avsett att slutbehandlas vid ett sammanträde i dagarna med en expertgrupp på socialvårdens område, där bl.a. Svenska kommunförbundet och riksförsäkringsverket är företrädare. Man kan räkna med att socialstyrelsen meddelar råd och anvisningar till kommunerna inom närmaste tiden.

Herr MUNDEBO:

Herr talman! Jag tackar socialministern för svaret på min fråga.

Socialministern konstaterar att den kommunala aktiviteten på detta område har ökat påtagligt efter lagändringen, och jag finner detta vara tillfredsställande. Emellertid vill jag erinra om ett uttalande som ordföranden i statens handikappråd, Richard Sterner, gjorde vid en konferens helt nyligen. Han sade att lagen tolkats för passivt, han fann den nya lagen svävande och undrade hur pass litet en kommun kan göra men ändå hålla sig till lagen.

För min del tror jag att det finns ett starkt intresse inom kommunerna för dessa frågor. Men för många kommuner är det här i väsentliga avseenden fråga om ett nytt område, och behovet av riktlinjer för kommunernas handlande är där särskilt stort. Jag tycker därför att socialministern har en alltför passiv syn på denna fråga, då han konstaterar att det ankommer på socialstyrelsen att i den mån det behövs ge huvudmännen råd och anvisningar för verksamhetens bedrivande.

Det behövs i särskilt hög grad just på detta område, och det är beklagligt att socialstyrelsen först nu, när det snart har gått ett år sedan riksdagen antog lagändringen, är färdig att lämna kommunerna råd och anvisningar om möjligheter och vägar att förverkliga den nya lagen. De anvisningarna borde ha kommit för länge sedan.

Chefen för socialdepartementet, herr statsrådet ASPLING:

Herr talman! Jag vill fästa herr Mundebo's uppmärksamhet på att initiativet till lagändringen togs av regeringen. Riksdagen fattade beslut om ändringen i fjol, och i lagförslaget stod det klart utsagt att det ankom på socialstyrelsen att vidtaga de uppföljande åtgärderna. Det är vad som nu sker. Någon passivitet har det alltså inte varit fråga om.

Jag vill understryka att den uppsökande verksamheten är angelägen och att den behövs med hänsyn till de grupper som måste komma under observation. Jag är förvissad om att verksamheten har stark resonans ute i kommunerna därför att problem av skilda slag tränger sig fram.

Till en person med herr Mundebo's erfarenhet behöver jag inte säga att detta också är en svår fråga. Det gäller att finna de riktiga formerna, den riktiga uppläggnings- och den riktiga planeringen. Det är vad socialstyrelsen nu håller på att göra. Och jag utgår från att de råd och anvisningar, som om en tid kommer att skickas ut till kommunerna i samråd med bl. a. Kommunförbundet, skall vara av den karaktären att de kan bilda ett underlag för den aktivitet som vi väl alla eftersträvar på detta viktiga område.

Herr MUNDEBO:

Ja, herr talman, detta är en svår fråga, och det är därför man ute i kommunerna känner avsaknaden av anvisningar särskilt besvärande.

Handikapputredningen, som låg bakom reformen på området, konstaterade också i sitt betänkande år 1967 att det var angeläget att socialstyrelsen gav kommunerna råd och anvisningar för verksamheten. Det är därför jag beklagar för det första att socialstyrelsen inte förrän i december 1968 — alltså när lagen hade gällt under nästan ett halvt år — skrev till kommunerna och erinrade om att en ny lag hade införts och för det andra att man inte förrän nu på våren 1969 är beredd att ge kommunerna råd och anvisningar om hur arbetet skall bedrivas.

Om socialministern och jag kan enas om att kommunerna är i behov av råd och anvisningar när det gäller ny lagstiftning

Läkare dröjde för länge med pensionsintyg

En person gjorde anmälan till socialstyrelsen om att han fått vänta allt för länge på sitt pensionsintyg. Frågan togs upp av medicinalväsendets ansvarsnämnd. Händelseförloppet var enligt Läkartidningen i korthet följande:

Den 15 februari 1967 ansökte klaganden om förtidspension. Ansökan behandlades av pensionsdelegationen den 11 april, men ärendet bordlades på grund av att nytt läkarintyg skulle infordras. Den 18 april tillskrevs lasaretsläkaren av försäkringskassan i länet, som anhöll om nytt "Läkarintyg vid nedsatt arbetsförmåga". Läkaren åtog sig att utfärda intyget. Trots flera påstötningar genom brev och genom personligt besök av avdelningschefen vid pensionsavdelningen avgav läkaren emellertid inte något intyg. Klaganden framhöll i sin anmälan bland annat att det inte kunde vara riktigt att en läkare skulle förhålla ett pensionsärendes avgörande ett helt år. Intyget utfärdades slutligen i slutet av maj 1968.

Läkaren medgav att klaganden hade fog för sin anmälan men angav som förklaring till dröjsmålet bland annat att han haft stor arbetsbörda.

Ansvarsnämnden uttalade i sitt beslut att läkaren genom att underlåta att inom

på socialpolitikens område, så kanske väntetiden inte skall behöva bli så lång vid andra kompletteringar av socialhjälpslagen som fallet varit denna gång. Förhållandena härvidlag i samband med denna lagändring har inte varit tillfredsställande.

Chefen för Socialdepartementet, herr statsrådet ASPLING:

Herr talman! Med anledning av herr Mundebo's senaste inlägg vill jag erinra om en viktig sak. Arbetet på det aktuella planet påbörjades redan tidigt i fjol, och sedan i höstas har en särskild arbetsgrupp varit organiserad inom socialstyrelsen för ändamålet. Till arbetsgruppen har en expertgrupp varit knuten, i vilken bl. a. ingått tre socialchefer, två representanter för riksförsäkringsverket och en representant för Kommunförbundet.

Man har sanerligen förberett denna fråga mycket noga och gjort det med sikte på att anvisningarna skall få den karaktären att de blir av betydelse för kommunernas verksamhet.

rimlig tid själv utfärda eller tillse att annan läkare utfärdade intyget visat försumelse i sin yrkesutövning. Läkaren erinrades om att för framtiden iakttas vad honom åligger.

JO har vidare kritiserat ansvarsnämnden för att det vid årsskiftet förelåg ca 250 oavgjorda ärenden hos nämnden. Under fjolåret inkom ungefär 550 ärenden.

— Det är uppenbart att avsevärda väntetider uppstår under sådana förhållanden, säger JO.

JO antar att socialstyrelsen uppmärksammat förhållandena och att därför något initiativ från hans sida inte är påkallat i nuvarande läge.

TÄNK PÅ
HJÄRT- OCH LUNGSJUKAS
BLOMSTERFOND

Postgiro 95 00 11

Herr MUNDEBO:

Herr talman! Jag tror inte att landets socialchefer är fullt lika tillfredsställda som socialministern med att anvisningarna rörande en lag, som riksdagen antog i april 1968, inte föreligger förrän på våren 1969. Socialstyrelsen skrev den 3 december 1968 till kommunerna och meddelade sin avsikt att våren 1969 utfärda råd och anvisningar. Det är givet att det under hösten har pågått ett förberedelsearbete inom socialstyrelsen. Detta förberedelsearbete borde ha påbörjats våren 1968 för att kommunerna sommaren 1968 skulle ha fått de råd och anvisningar de behövde.

Chefen för socialdepartementet, herr statsrådet ASPLING:

Herr talman! Detta arbete påbörjades våren 1968. Lagen trädde i kraft den 1 juli. Det är inte stort mer än ett halvt år sedan dess, herr Mundebo. Enligt min mening kan man verkligen säga att det hela har varit väl förberett.

Överläggningen var härmed slutad.

- Ett bra initiativ för
- isolerade, handikappade
- och äldre

Teckning: SVEN BJÖRNSSON

Glesbygderna är de verkliga nyckelpunkterna i handikappvården. När man reformerar i samhället kommer i regel tätorterna först. Bostäderna är på den genuina landsbygden ofta dåliga, busslinjer och kommunikationer dras in, sysselsättningstillfällena är det smått om. Och särskilt ett jobb som kan passa för en människa med nedsatt kapacitet. Livet blir på många sätt isolerat för den mindre rörlige i glesbygden. "Kommunalgubbarna" får ofta höra att de släpar efter, jämfört med tätbygden eller staden intill.

"Glesbygdproblemen är starkast markerade i Norrlands inland", skrev inrikesministern i 1968 års statsverksproposition. Och han föreslog därför att en försöksverksamhet omedelbart skulle igångsättas i några områden för att få ett grepp om vad som behövde göras. Här följer en redogörelse över glesbygdsgårderna som försöksverksamhet hittills.

Några huvuddrag i glesbygdspenomenen

Glesbygdens områden och glesbygdspenomen har väl alltid funnits i vårt land, men de har kanske inte varit av den karaktär och omfattning att de föranlett någon speciell uppmärksamhet från samhällets sida. Den omfattande befolkningsomflyttningen som ägt rum under de senaste 15—20 åren, som en följd av näringslivets omstrukturering, har emellertid för den kvarvarande befolkningen i glesbygdens områdena skapat sådana problem, att de framtvingat och motiverat speciella insatser från samhällets sida. Basen för den samhälleliga och enskilda servicen har krympt med indragningar som följd. De allmänna kommunikationerna har försämrats, affärer har lagts ned, skolor dragits in m. m. För den kvarvarande befolkningen i dessa avflyttningssorter har behovet av service genom den förenämnda utvecklingen ökat, särskilt gäller detta äldre och handikappade, samtidigt som det ekonomiska underlaget för kommunerna att ge dem denna service minskat på grund av utflyttningen av människor i produktiv ålder. Skatteunderlaget har ständigt minskat och

Glesbygdens äldre och handikappade

även om det statliga skatteutjämningsbidraget för dessa kommuner haft synnerlig stor betydelse för att ge dem möjligheter att upprätthålla en hygglig allmän service, så har det ändå inte kunnat neutralisera alla nackdelar av den pågående utvecklingen.

Stor planeringsgrupp — många "undersysselsatta" i glesbygderna

Hösten 1966 tillsatte Kungl. Maj:t en arbetsgrupp för glesbygdfrågor med representanter från de departement, som närmast kom i kontakt med dessa problem. Gruppens uppgift angavs vara, att pröva och succesivt lägga fram förslag till åtgärder för att tillförsäkra befolkningen i glesbygderna en samhällelig service som motsvarar tidens krav. Till gruppen har även adjungerats representanter för kommunförbundet, landstingsförbundet, bostadsstyrelsen och socialstyrelsen. För närvarande består gruppen av följande ledamöter:

Kanslirådet Olof Pettersson, Inrikesdepartementet, ordförande.
Kanslirådet Åke Fors, Socialdepartementet.
Departementsrådet Allan Johansson, Jordbruksdepartementet.
Departementsrådet Manfred Ribbing, Utbildningsdepartementet.
Departementssekreterare B. K. Å. Johansson, Finansdepartementet.

Departementsrådet Lennart Johansson, Kommunikationsdepartementet.
Departementssekreterare Sven Sahlström, Handelsdepartementet.
Förste sekreterare Lars Ågren, Kommunförbundet.
Landstingsdirektör Helmer Jansson, Landstingsförbundet.
Byrådirektör Harry Sundberg, Bostadsstyrelsen.
Byråchef Ingemar Andersson, Socialstyrelsen.

Arbetsgruppen har ett sekretariat inom inrikesdepartementet med avdelningsdirektör Claes-Eric Norrbom som ansvarig och verkställande tjänsteman.

Det är särskilt två grupper av befolkningen som drabbas särskilt hårt, nämligen åldringarna och de handikappade.

Hit kanske även bör räknas den undersysselsatta arbetskraften och de partiellt arbetslösa. Dessa har icke haft samma möjligheter eller anledningar till att flytta från bygden, utan har i stor utsträckning blivit kvarboende. Andelen åldringar bland glesbygdsbefolkningen har även kraftigt ökat. En av arbetsgruppens mest angelägna uppgifter blev därför att finna former för hur man från statens sida skulle kunna utveckla och stödja skilda slag av service, för att underlätta livsbedingungen för dessa människor. Det bedömdes som önskvärt att redan från början etablera ett intimt samarbete med de kommunala myndigheterna i glesbygdsområdena, vilka hade den bästa kännedomen om de många och skiftande lokala problemen. På förslag av arbetsgruppen och framställning från socialstyrelsen beslöt Kungl. Maj:t den 1 december 1967 att hos socialstyrelsen skulle anställas två konsulenter för samhällsservice i glesbygder, i vardagligt språkbruk kallade glesbygdskonsulenter, en med placering i Umeå för norra glesbygdsområdet omfattande Norrbottens, Västerbottens och Västernorrlands län och en med placering i Mora för södra glesbygdsområdet omfattande Jämtlands, Kopparbergs och Värmlands län samt Dalslandsområdet av Älvsborgs län och Ljusdalsblocket av Gävleborgs län. Konsulenternas uppgift angavs vara, att genom överläggningar med kommunerna stimulera och hjälpa dessa i ansträngningarna att så långt möjligt skapa godtagbara sociala förhållanden för befolkningen i glesbygdsområdena. Det uppdrogs åt socialstyrelsen att närmare utarbeta instruktion för konsulenternas verksamhet. Till konsulent i norra distriktet anställdes ombudsman Torsten Persson, Umeå, och till konsulent i södra distriktet socionom Arne Pettersson, Mora.

Många aktiviteter på försökstabellen...
På förslag av glesbygdsgruppen hemställde socialministern i statsverkspropositionen 1968 om ett anslag på fem miljoner kronor till en verksamhet av försökskaraktär för att finna lösningar på de speciella problem, som är förbundna med åldrings- och handikappvården i glesbygderna. Statsbidrag i skilda former skulle kunna utgå till kommunerna för att underlätta för dessa att säkerställa en rimlig

service för ovannämnda grupper. Bidrag skulle kunna beviljas till undersökningar avsedda att belysa åldringarnas och de handikappades problem och förhållanden i glesbygderna bl. a. i syfte att bygga upp en organisation av den sociala hemhjälpen, som är anpassad till glesbygdens speciella problem. Vidare skulle möjligheterna till understöd av försöksverksamhet med inköpsservice, matdistribution, tvätt-service med flera åtgärder beaktas, liksom transportservice för underlättande av kontakterna med tätorterna. Åldringarnas och de handikappades bostadssituation skulle uppmärksammas och bidrag kunna utgå till särskilda insatser på detta område. Åt socialstyrelsen uppdrogs, att delta egna initiativ på serviceområdet, dels att bedöma de förslag som aktualiserades genom glesbygdskonsulenternas kontakter med kommunerna och till Kungl. Maj:t inge förslag om anslag och statsbidragsformer. Dessa ärenden handlägges på byrå LÅ 4.

Så här ser katalogen över åtgärder hittills ut!

Intill den 7/2 1969 har Kungl. Maj:t på hemställning av socialstyrelsen beviljat statsbidrag att utgå till bl. a. följande slag av serviceaktiviteter i glesbygderna:

- Anslag till genomförande av arbetsledarekurser för hemhjälpverksamheten. En kurs har hållits hösten 1968 och en skall genomföras våren 1969. (100.000 kronor).
- Bidrag till distribution av djupfryst mat till åldringar och handikappade. Bidrag har beviljats till anskaffande av erforderliga frysenheter och till subvention av portionspriset med 1:50 kronor pr levererad portion. Försökskommuner är Idre, Särna och Älvdalen i Kopparbergs län och Vilhelmina, Dorotea, Åsele, Stensele och Fredrika i Västerbottens län. Denna service har mottagits med stort intresse av pensionärerna. (350.000 kronor).
- Anslag har beviljats till inköp och utrustning av speciella servicebussar till kommunerna Mora, Rättvik och Malung. Bussarna skall utrustas för att kunna förmedla städservice, fotvård, förmedling av tvätt, material för sysselsättning i hemmen, hårvård, förmedla boklån och distribution av djupfrysta varor. Man hoppas med denna service kunna nedbringa kostnaderna för viss form av hemhjälp, men framför allt att kunna föra ut sådan service, som de gamla och handikappade annars ej kan få del av. (200.000 kronor).
- Anslag har beviljats till utrustning för fotvård till ett antal kommuner, ävenså driftbidrag till ambulering fotvårdstjänster. (57.500 kronor).

- Strömsunds kommunblock och Orsa kommun har beviljats anslag till inköp av snöröjningsredskap och även driftbidrag till snöröjning. (110.000 kronor).
 - Älvdalens kommun har beviljats anslag till inköp av en fastighet, som skall inredas till inackorderingshem för handikappade sysselsatta vid en skyddad verkstad. (50.000 kronor).
 - Idre kommun har beviljats anslag till inköp och utrustning av en fastighet, vilken skall nyttjas för vård- och trivseländamål. I fastigheten skall inredas fotvårdsklinik, lokaler för samvaro och terapi samt en våning med inackorderingsrum främst avsedda för åldringar som på grund av kommunikationssvårigheter behöver övernatta vid besök i kommunens enda tätort. (100.000 kronor).
 - Strömsunds kommunblock och Finnskoga-Dalby kommun har beviljats anslag till personalförstärkning under viss tid för att kunna effektivisera arbetet med bostadsförbättringar åt åldringar och handikappade. (75.000 kronor).
 - Orsa kommun har beviljats bidrag till inköp och utrustning av en kombinerad färd- och servicebuss samt till genomförandet av en undersökning av åldringarnas och de handikappades förhållanden i kommunen. Till en dylik undersökning har medel även beviljats Mora köping. (90.000 kronor).
 - Sunne kommunblock har beviljats anslag till inköp av en färd-buss för rörelsehindrade, vilken även skall nyttjas för transport av dylika handikappade till arbetet vid den skyddade verkstaden i Sunne. (60.000 kronor).
 - Ramsele kommun har beviljats anslag till inköp och utrustning av en buss för tvätt-service. Visst driftbidrag har även beviljats. (50.000 kronor).
- Sammanlagt har till denna försöksverksamhet hittills beviljats 1.292.000 kronor.

Flera programpunkter kommer

Av förestående redogörelse framgår, att skilda slag av serviceåtgärder spritts ut i ett antal kommuner, matdistribution här, servicebuss där, färd-buss för handikappade på andra håll och trivsel-vårdcentrum på ett håll. Så snart det är möjligt skall försök till utvärderingar göras för att få några hållpunkter på de skilda åtgärdernas betydelse för åldringarnas och de handikappades livsbetingelser. Men av stort värde måste även vara, att på några orter göra en mera samlad och total serviceinsats. Endast härigenom kan man få fram hållbara värden för den fortsatta utvecklingen. Socialstyrelsen har för avsikt att erbjuda två kommunblock i södra distriktet och två kommuner i norra distriktet bistånd att bygga upp en sådan

Forts. å sid. 10

Då hjärtpatienten kommer hem...

Patienten behöver veta...

Professor Hjort menar att det kan vara klokt att vänta med att ge patienten upplysningar, om han kan återgå till sitt gamla arbete etc., men upplysningar bör ges så snart läkaren själv kommit på det klara med patientens situation. Läkaren måste veta själv innan han upplyser patienten. Men det bör ske i god tid före utskrivningen. — "Kunskap om sjukdomen är i det långa loppet det bästa vapnet mot ångest, osäkerhet och depression", sammanfattar den norske professorn. Läkaren bör ge råd om tempot i uppträningen, målet är "tillbakaföring till livet", och under den första tålmodsprövande perioden måste man försöka ladda upp patienten med optimism för framtiden och sammanträffandet med de anhöriga därhemma.

Problem i hemmiljön

Pessimism fördröjer läkeprocessen. Det kan vara besvärligt med en sjuk i hemmet med suckar av typen: — "Det är inte gott att veta hur länge du har mej kvar, kom ihåg det"... Sjänt bör man undvika. Den sjuke bör prova att klara sig själv så långt som möjligt i det dagliga livet, göra sig oberoende av andras hjälp. Situationer kan i extrema fall uppstå då

En norsk läkare, professor Peter F. Hjort ger i tidskriften "Helse nytt" kloka råd till den utskrivne hjärtpatienten — det rör sig om hjärtinfarkt — och färdkosten kan vara väl värd att ge också en svensk patient.

Vad den norske läkaren säger är enkelt och klart. Egentligen saknar vi den sortens lättfattliga läkarspråk i Sverige. Vi är tunga och omständliga. I Norge tycks man allmänt vara mindre högtidliga i medicinen och det är faktiskt ett nöje att lyssna till denne läkare som nästan sitter på sängkanten och småpratar, men i kloka ordalag.

patienten brukar sjukdomen som ett vapen mot sina närmaste. En uppfinningsrik hustrunn kan dressera sin hustru att dansa efter hans visselpipa. Det är vida tacksammare att ordna och hjälpa till för en patient som visar gott humör. I sammanhanget kan läkarens avskedsord från sjukhuset spela viss roll. Förr hette det ofta: "Så får ni lov att vara försiktig". I dag bör avskedsorden helst formuleras så här: "Så bör ni inte vara alltför försiktig". Den sista formuleringen är kanske det bästa sättet att ge patienten en inställning som för honom till aktivitet och insatsvilja.

Ge honom en chans att glömma sjukdomen ibland...

En hjärtinfarkt är en allvarig sak i en människas liv. Den får inte bortförklaras. Å andra sidan får inte sjukdomens tryck vila över hela familjegemenskapen som ett ständigt hot. Sjukdomen kan bli den hustrunn som regerar alla. En annan ytterlighet kan bestå i ständiga uppmaningar att "ta sig samman" — en sorts uppmuntran till heroism och kampvilja som för infarktpatienten kan te sig ytterst provande. En medelväg, fri från överdrifter och överbeskydd, är bäst för alla parter. Förmaningar och förbud av olika slag kan vara värre än själva sjukdomen, understryker professor Hjort, som också förordar en kosthållning med inte allt "för stora måltider" och varsamhet med fett.

Fram till den dag jobbet börjar...

Patienten bör på alla sätt uppmuntras att träna. Det är tråkigt att gå promenad en-

sam på vägarna. Många smyger sig ut om kvällen för att undgå välvilliga grannar som berättar skrämshistorier om andra infarktpatienter. Det kan vara bättre att gå tillsammans med någon och prata om neutrala ting, som inte har med sjukdomen att göra. Sysselsättning i största allmänhet är viktig — här finns plats för uppfinningsrikedom och omtanke.

Så är man till sist framme vid den första arbetsdagen efter konvalescenttidens slut. Den är ofta en besvikelse för patienten, menar professor Hjort. Kamraterna tittar värderande på honom, han blir trött och nervös. Men man får komma ihåg att detta är normalt i återanpassningen — och det går över. Med uppmuntran går det över ännu fortare.

Hur lång tid tar det? Det kan vara svårt att säga exakt på förhand, några veckor eller några få månader.

*

Där kan vi stanna och konstatera att det är stimulerande att följa denne professors rehabiliteringstankar. Säkerligen vilar de på reellt verklighetsunderlag, förtroenden och inblickar en människonära doktor fått i umgänget med sina hjärtpatienter. Vårt axplock ger väl inte full rättvisa åt professor Hjorts artikel i dess helhet — den ger mycket mera än vad vi plockat ut här. Vi har bara i all korthet försökt att överföra en norsk, patientvänlig röst till den svenska sidan av kölen; en professor som bokstavligen sitter på sängkanten och småpratar med sin patient i kloka ordalag...

■ GLESBYGDENS HANDIKAPPADE...

Forts. från sid. 9

mera totalservice, som ovan antytts. Uppbyggnaden skall föregås av en ordentlig kartläggning och utredning om åldringarnas och de handikappades förhållanden och stort intresse bör ägnas åt de möjligheter som redan nu finns till hjälpinsatser av skilda slag. På basis av utredningen skall därefter en serviceorganisation byggas upp. Som en viktig del i denna bör ett vårdcentrum ingå i centralorten med lokaler för läkarvård, fysikalisk vård, sysselsättning, samvaro och kulturell verksamhet. Ett träningskök för handikappade bör finnas liksom ADL-redskap för information och övning. Som ett initiativ- och idéorgan för verksamheten skall en samarbetsgrupp bildas med representanter för socialvården, läkarvården, de handikappade och åldringarna. Socialstyrelsen hoppas på, att genom en dylik integrerad insats kunna vinna erfarenheter till gagn för uppgiften att ge dessa människor en god omvårdnad.

H-Pantotén-tabletter

för intagning!

— allt mer berömda — finns i moderna HERR- och DAMFRISÖRSALONGER, apotek och hälsokostaffärer.

Obs. Varning för efterapningar! De äkta H-Pantotén-tabletterna finns endast i originalförpackningar med ovan avbildade damhuvud. (Patentskyddat.)

AB CARLS-BERGH BIOKEM. O. FARMACEUT. FABRIK

Många tycker kanske att denna artikel är skriven av en bilhatare för bilhatets vännar.

Men även om skribenten Sture Wahlström understryker bilismens nackdelar med väl tjocka streck bör man inte blunda för allvaret och tyngden i de argument han här redovisar. Bilismen i vår tid är verkligen något av en "farsot" med allt vad den för med sig.

●

På plussidan har vi den ökade rörligheten hos vårt folk, känslan av att äga ett eget färdmedel, komma ut och se sig om i sitt eget land och ute i världen.

●

På minussidan bilen som lortgris, gasspridare, naturförstörare, olust i hets och bilköer, olyckor... Eller för att citera den amerikanske författaren C. E. Joad: "Våra vackra landskap täckta av en kompakt metallmassa av bilar, som sniglar sig fram, dragande otrevnad och ödeläggelse med sig likt en allt förtärande gräshoppsvärm". Vad säger bilälskaren om den salvan?

I maj 1943 fanns i London-tidningen Daily News införd en ledande artikel, i vilken såades om vilka underbara ting folk skulle få uppleva efter det av allt att döma nära förestående krigsslutet. I ett avsnitt gällande speciellt London hette det:

"...en stad, där bilarna kommer att susa fram med en hastighet av 200 km i timmen ingår i det schema, som Ateruppbyggnadskommittén är i färd med att utarbete."

Beträffande USA framhölls bl.a. följande:

"Det förefaller inte längre att finnas några hinder för tillverkning av bilar, som endast har hälften av förkrigsbilarnas vikt, men vars motorer kan utveckla mångdubbel kraft. Det kan utveckla mångdubbel kraft. Det ställs även i utsikt att vi endast några få veckor efter krigets slut skall kunna använda oss av en ny bensin, som, till en betydligt lägre kostnad än den nuvarande, förmår pressa upp bilar- nas hastighet till något oanat."

Dessa framtidsvyer glädde naturligtvis många, men i New Statesman and Nation tog den mångbekante författaren och tek-

BILISM IN ABSURDUM

nikpopularisatorn Cyril Edward Joad till orda och avgav följande salva:

"Alltså snabbare bilar, billigare bilar, flera bilar. Var kommer detta att sluta?

Den enda verkliga fördel, som kriget medfört åt oss, är privatbilarnas försvinnande från våra vägar och gator. Den enda anledningen till att frukta krigets upphörande är privatbilarnas återkomst. Låt mig — innan det är för sent — framlägga några skäl, varför vi måste bestämma oss för att kämpa emot de framtidsutsikter, som de föreliggande tidningsmeddelandena lovar oss.

För det första borde det ligga i alla överbefolkade länders intresse att försöka skydda sina medborgare till liv och lem. För att ta ett genomsnittligt fredsår som exempel på vad bilarna åstadkommit, kan jag tala om, att år 1938 dödades enbart i England 6.596 personer av bilar, 105.000 blev mer eller mindre invalidiserade och 1.150.000 skadades lindrigt eller relativt lindrigt.

I våra större städers centra, där vetenskapens framsteg nått längst och civilisationens följd kunde beskådas i sin högsta potens, hade bilarnas framkomlighet och hastighet redan före kriget reducerats till ungefär vad som gällde genomsnittsfotgängarens; alltså oftast kunde man se långa bilköer, som med fruktansvärt smattande och tutande gav sin otålighet till känna över att inte — i enlighet med sin enda uppgift — kunna förflytta sig framåt.

Låt oss antaga, att allt här i världen efter kriget går efter 'bästa' beräkningar: att vi alltså förmår avskaffa krig för framtiden och att alla arbetare garanteras komfort och välmåga i utbyte mot att de under tre eller fyra timmar om dagen passar sina maskiner. Landsvägarna skulle snart vara oframkomliga på grund av människornas mekaniska fortskaffningsmedel — våra vackra landskap skulle vara täckta av en kompakt metallmassa av bilar, som sakta skulle snigla sig framåt, dragande otrev-

nad och ödeläggelse med sig likt en allt förtärande gräshoppsvärm."

Mr Joad blev naturligtvis på flertalet håll ordentligt utskrattad för sin artikel. Han betecknades som en nattsvart baksträvare och reaktionär. Både industrimän, politiker, arbetare och tjänstemän av alla kategorier angrep honom häftigt och uppmanade honom att endast ägna sig åt saker och ting som han hade försättningar att begripa.

◇

Men även medhåll kunde noteras, både i tidningsspalterna och från talarstolar. I synnerhet var det läkare och psykologer som ställde sig förstående till de joadska synpunkterna. "Vi lever", skrev en psykiater, "i en tryck-på-knappen-tillvaro, och av alla mekaniseringens exponenter är bilen den farligaste för den mänskliga aktiviteten. Bilisten promenerar nästan aldrig. Naturligtvis påstår han att han gör det och att hans bil endast fyller uppgiften att förflytta honom från staden till en plats på landet, varifrån han kan starta en stärkande långpromenad. Ja, vi känner allesammans till det där talet om att parkera bilen någonstans och gå sedan. Det senare blir dock aldrig — eller i varje fall ytterst sällan — av."

Ur slutklämmen i Joads artikel kan citeras följande, som utan tvekan är fullt tillämpligt även på Bil-Sverige 1969:

"Borde det inte ligga i varje människas intresse — medan tid är — att försöka rädda något av sitt lands dyrbaraste natur åt sig själv och sina efterkommande? Varhelst en bilväg drar fram, sprider sig snabbt på bägge sidor om den infekterade områden, där natur och skönhet inte kan trivas och där allt det ursprungliga och levande utplånas. Stillheten och ron i naturen, växt- och djurlivet tvingas ge plats åt kiosker, garage, bensinstationer, uthuggningar och massor av andra av de 'monument', som metall- och bensinmänniskan utan betänkannde uppför åt sig.

På samma sätt som bilarna förstör naturen omkring oss, har de också en ödeläggande inverkan på människors skapande och andliga kraft. Bådadera fordrar ro och frid för att kunna blomstra. Bilen framkallar brådska och jäkt; bilisten gör de våldsammaste ansträngningar för att vinna fem minuter — och har sedan ingen aning om hur han skall använda denna tidsvinst. Jag upprepar det: privatbilarnas försvinnande har varit den enda verkliga fördelen med kriget."

Naturligtvis finns det åtskilligt att invända mot Joads och andra bilhatares ar-

gument. Icke förty väger de dock mycket tungt. Ingen kan ju undgå att se hur det grisas ned på det mest fruktansvärda sätt längs svenska vägar, och att det är just privatbilisterna som är de största syndarna härvidlag, går inte heller att förneka.

◇

Att massor av människoliv går till spillo i den våldsamt ökande trafiken, vet vi också. Förra året avled bara något tjugotal svenskar i epidemiska sjukdomar, medan trafikdöden tog drygt 1.200 liv.

Till dessa fakta kan lämpligen fogas ett yttrande som fälldes av Svenska Järnvägsmannaförbundets ordförande Gustaf Kolare vid en trafikpolitisk debatt hos studenterna vid Norrlands nation i Uppsala hösten 1968:

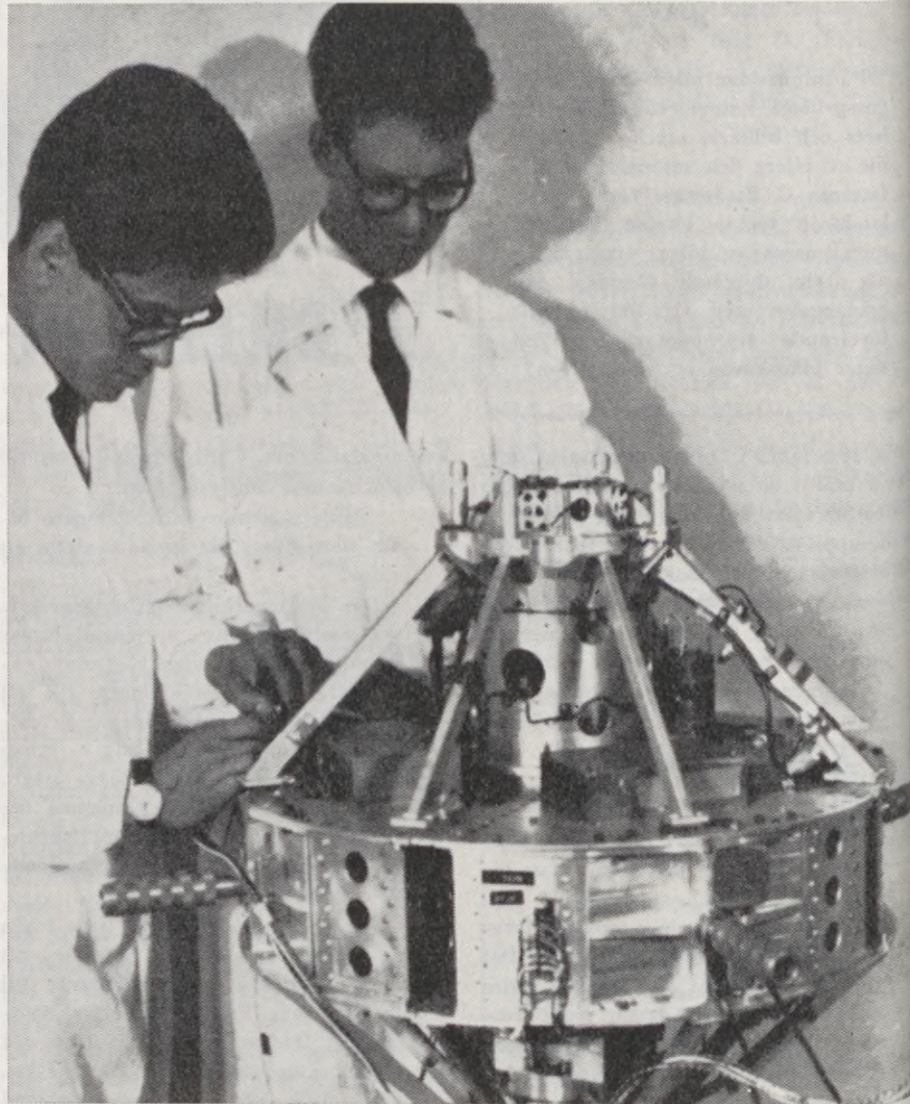
"Vi spenderar 11 miljarder kronor årligen på vår dyrbaraste leksak — bilen.

Samtidigt har vi hundratusentals människor som ingenting högre önskar än att få en människovärdig bostad och vi måste ha ett långtidsprogram för att komma upp till 1 procent av nationalprodukten i U-hjälp."

I fortsättningen av sitt tal, som formades till en svidande vidräkning med myndigheternas okunnighet och förhållningstaktik i nästan allt som hade med trafikpolitik att göra, sade Kolare bl. a. följande:

◇

"Medan 2.109.000 personbilar, lastbilar och bussar trängs på våra gator och vägar, spridande död och förintelse över människor, djur och växtlighet, går tågen halvtomma. Utan någon större ökning av personal och rullande materiel skulle järnvägen kunna svälja allt det godstransportarbete på avstånd över 100 km, som

Luftföroreningar "på högre nivå" kan man väl tala om i samband med denna raketmotor. Om bilgaserna vet vi nu ganska mycket, men hur ställer det sig med "motorismen" i yttre rymden? Just nu har vi det ganska besvärligt med luft- och naturföroreningar på jorden. Människan är i full fart på högre höjder också.

lastbilarna nu svarar för till 25 procent. Järnvägen skulle också kunna klara huvudparten av alla persontransporter, i varje fall innan herr Upmark hunnit lägga ner både järnvägslinjer och stationer.

Vi gör oss sålunda skyldiga till ett fruktansvärt slöseri med landets tillgångar, så länge vi finner oss i den nuvarande trafikpolitiken. Kostnaderna för nyinköp och underhåll av bilar uppgår nu till 6 miljarder om året eller 5 procent av bruttonationalprodukten. Vi kör ihjäl ca 1.300 människor årligen i det här landet, vi invalidiserar 10.000 och skadar 25.000. Utöver de fruktansvärda lidanden, som detta medför för offren själva och deras anhöriga kostar det ca 2 miljarder kronor årligen att nödtorftigt reparera skadeverkningarna.

Vi bygger och underhåller vägar och gator i detta karga land till en kostnad av 2,3 miljarder kronor årligen — vägar som igenkorkas och körs sönder ideligen av de stora lastbilstågen. Privatbilisterna tillbringar en stor del av sin lediga tid i bilköer i och omkring tätorterna, stresade och jäktade och vi importerar motorbränsle för 700 miljoner årligen."

Ja, där har vi de 11 miljarderna — och värre blir det för varje år.

Nyligen var det någon som i en tidsningsartikel hävdade, att man mycket väl kan tänka sig att hälften av USA:s nuvarande befolkning inom överskådlig tid kommer att ha dödats eller skadats vid trafikolyckor.

Härtill kommer avgaserna. Justitiedepartementet i Washington har nyligen tagit ut stämning mot de fyra stora amerikanska bilkoncernerna General Motors, Ford, Chrysler och American Motors. De anklagas för att ha gjort sig skyldiga till illegal överenskommelse som fördröjt konstruktion och installation i avgasrenare för bilar.

I stämningen heter det att de fyra koncernerna redan 1958 kom överens om att avstå från inbördes konkurrens i fråga om forskning, utveckling, tillverkning och propaganda för avgasrenare. Man beslöt även att slopa inköp av patent och typ-rättigheter för sådan utrustning.

Koncernerna försenade därmed införandet av avgasrenare ända till 1966. Överenskommelsen strider mot antitrustlagen, hävdar justitiedepartementet. Målet skall prövas av en federal domstol i Los Angeles.

Robert Kennedy framhöll redan för tre

Vi längtar så smått till äldre kulturer människorna skapat, byggnader, konst och allt vad som kan upptäckas av en turist. I vår egen kultur brottas vi med allehanda farligheter, utsläpp i våra vatten, "kvicksilverfisk", ångor och gaser från bilar och industrier. Den här nutidsflickan tycks fundera över ett och annat.

år sedan att huvudansvaret för förlusterna i människoliv och material ligger hos bilfabrikanterna, som bygger bilar utan minsta tanke på säkerhetskraven.

Moderna trafikforskare — bl. a. laborator Bertil Aldman på Statens trafikråds medicinska forskningslaboratorium — hyser liknande åsikter. "Fabrikanterna har", säger herr Aldman, "praktiskt taget inte hittat på något nytt ur trafiksäkerhets-synpunkt på de senaste fyrtio—femtio åren."

Emellertid inrymmer ju den moderna bilismen också massor av andra problem. Billånar- och rattfylleriproblemen ger bara de läkare, jurister och socialvårdsfolk gråa hår. Vägbyggare och stadsplanerare ser sig inga möjligheter att inom rimlig tid uppfylla kraven på svängrum för de snart sagt otaliga motorfordonen. Oljeimporten (som ju också innefattar eldnings- och smörjoljor m. m.) hotar att i det långa loppet allvarligt rubba vår handelsbalans. Motorbullret blir på sina håll olidligt. Folk inskränker på kläder och föda för "nöjet" att ha en bil. Osv., osv.

Järnvägar, spårvägar och busslinjer går med dunderförluster, ur turist- och rekreationssynpunkt värdefulla båtlinjer läggs ned, glesbygder isoleras och förslummas etc.

Är det hela verkligen som det skall och/eller bör vara? Varför denna otroliga enögdhet i standardsnobberiets och fartberusningens tecken? Varför denna kompakta fantasilöshet? Varför har motordillet drivits så till den grad in absurdum?

En influensa- eller paratyfusedepidemi (kommer någon ihåg året 1953?), som skördar några hundra dödsoffer, gör folk utom sig av oro och skräck. Varför är man inte lika skräckslagen inför den allestädes lurande "mörkerdöden", "omkörningsdöden", "krockdöden", "fartdöden"?

Vi leker Stora Motorleken, klädda i stål hjälmar, skinnkläder och säkerhetsbälten. Fotgångarna — de få som ännu vågar sig ut på vägarna — är försedda med reflexmärken på rygg och mage, på huvudbonader och skor. De liknar fosfore-scerande skelettdelar, hophållna av osynliga trådar.

Forts. å sid. 14

■ BILISM IN ABSURDUM . . .

Forts. från sid 13

Var det så den lyckosträvande folkhemmaren ville ha det? Börjar han inte trots allt tröttna en smula? Klibbar inte ångestsvetten alltför kall i pannan ibland?

Stora Motorleken avsätter en ofantlig bildskörd i dags- och veckopress och på biodukar och TV-skärmar. Dag ut och dag in samma bilder av bilvrak, blodiga kroppar, blodstänkta körbanor, kullvräkt träd, staket, ledningsstolpar osv. Dag ut och dag in, vecka efter vecka, år efter år.

Men inga varningar tycks hjälpa. Stora Motorleken fortgår i samma vanvettiga tempo. Medellivslängden har ökat, får vi med jämna mellanrum veta. Har den ökat för mycket? Gäller det att till varje pris nedbringa den (i ett land som dessutom har ytterligt låg nativitet)? Gäller det att riva ned vad läkarvetenskapen och de sociala saneringsorganen med så oändlig möda har byggt upp?

Man frågar sig med stigande oro: vart tog det ansvar vägen som vi så många gånger fått höra är oupplösligt förenat med den dyrköpta demokratiska friheten?

Varför skall, med den kolossala omfattning motortrafiken på vägarna numera har, säkerhets- och ansvarskraven vara så skrämmande mycket lägre än i fråga om folk som för våra tåg, bussar och flygplan?

Har vi verkligen ingenting lärt sedan den inledningsvis citerade mr Joad skrev sin varningsartikel i *New Stateman and Nation*?

Ett kvartsekel har dock förflutit sedan dess.

Popartist intervjuas

Våra popartister tjänar pengar och gottar sig i stor uppmärksamhet i aftontidningarna. En aftontidning, som ömmar mycket för låginkomsttagarna på ledarsidan, bjuder på många fina intervjuer. Här handlar det om en som tjänat 50.000 kr. på schlager-SM. Han har naturligtvis flera saker på gång.

Intervjuaren: Hur länge tror du "Ob-la-di — ob-la-da" håller i sig?

Svar: — "Banne mej" låg på svensktoppen i bara fyra veckor, fast den var stor. "Ob-la-di" ligger nog kvar längre.

Intervjuaren: — Vad önskar du mest av allt just nu?

Svar: — En coca-cola. Jag ska gå ner och köpa en. Sedan att vintern tar slut så man får börja åka i parkerna. Jag är arbetsugen och har inte haft så mycket att göra på sistone.

*

Det är sånt här pladder man ska ha för att öka mest i svensk dagspress?

Sydsvensk regionkurs på S:t Jörgen i Malmö

De båda skånelänen, Malmöhus län och Kristianstads län, och Blekinge län hade tillsammans med riksförbundet gjort en veckoslutskurs dagarna den 1—2 mars. Det blev en trivsam träff på hotell S:t Jörgen i Malmö. Deltagarna utspisades på

ett samarbete mellan myndigheter och föreningsfolk på handikappsidan bör fungera. Doktor Holst menade att den samlade handikapprörelsen måste bli accepterad som part vid de bord där de verkliga avgörandena träffas. Det var en mo-

Folk vid presidiebordet vid regionkursen i Malmö. Stående fr. v. sekreterare Åke Magnusson, Malmöhus läns centralorganisation för hjärt- och lungsjuka, kamrer Elliott Nylander, ordf. i Kristianstads läns C. O. Sittande fr. v. Bengt Jarnhäll, ordf. i C. O. i Malmöhus län, Alva Bengtsson, Karlshamn, aktiv föreningskvinna i Blekinge län, och Sixten Hammarberg, riksförbundet i Stockholm.

allt vad ett riktigt skånehotell kan bjuda på — inte minst fina kommunikationer mellan de många våningarna. Det var en hiss som kom med en nästan datastyrd precision, öppnade breda dörrar, slöt dem, och förde en vidare var helst man önskade komma.

Lika perfekt skedde allt det övriga under kursen. Inte ett enda "Hongkong"-återbud trots att vintern måste ha varit hård mot folket i vår sydliga landsända också den gråmulna, snuviga vinter. Föreläsningssalen var lika omfattande som matsedel. Och märk väl att maten hölls bara några steg från den ljusa föreläsningssalen. "Ingen spilltid" här på S:t Jörgen är tydligen det valspråk man gjort till sitt.

◇

Att citera föreläsarna, plocka i debattinläggen, är ett knäpöga. Doktor Hans E. Holst, ordförande i HCK i Malmöhus län, tecknade en rak linje på tavlan över hur

dell man gärna i grafisk teckning skulle vilja skicka vidare till alla "maktcentra" i handikappfrågor.

Socialdirektör Bengt Hedlén talade om "Modern socialvård", redogörelsen gavs i ord och bild och i debatten efteråt gavs friska synpunkter på hur en social service bör fungera i nusamhället. — Varför inte lägga försäljningssynpunkter" också på socialvården menade direktör Hedlén. Det är en service för medborgarna de borde få bättre kännedom om, t. ex. genom slagkraftig reklam, annonsering i pressen och en liknande metodik som affärslivet tillämpar. Många av de bilder som visades gav klara belägg för att ett väntrum på en socialbyrå ingalunda behöver vara grått och dystert — man kan pigga upp miljön med glada textilier, möbler och färger.

Landstingsrådet Kurt Ward, Hälsingborg, ställde vårdapparatens kostnadsram i blyxtbelysning med en sifferkavalkad. Våra vårdkostnader stiger med en väldig fart. Det blir svåra avvägningar i fram-

HCK höll ombudsmöte på Stallmästaregården

Handikapporganisationernas Centralkommitté (HCK) höll sitt årsmöte, denna gång utvidgat till ombudsmöte, den 28 februari.

Man träffades på Stockholms äldsta "matställe", magnifika restauranten Stallmästaregården. Förutom förhandlingar intogs även mat och ett anförande hölls av statsrådet Alva Myrdal om jämlikhetsfrågor i vårt samhälle.

Planera samhället så att det blir acceptabelt för alla människor, inte bara de som är i arbetsför ålder och har alla sina sinnen och färdigheter i behåll, var temat för kvällen. Ett uttalande i antydd riktning antogs av ombudsmötet och tillställdes pressen.

Statsrådet Alva Myrdal, tidigare verksam som ledamot i den statliga arbetsvårdskommittén (Kjellmanskommittén), återupptog sina kontakter med handikapprörelsen med att tala om jämlikhetsfrågor.

tiden då man ska konstruera fram ev. prioriteringar i en välfärd som på så gott som alla specialområden kräver mera i personalstyrka, teknisk utrustning, forskning m. m.

Från kursdeltagarnas sida vore mycket att notera, men vi får nöja oss med att de ofta tryckte på invärtesmedicinens särställning, hur de handikapp som är "tysta", inte märks så mycket utåt, har lätt för att glömmas bort då man planerar och prioriterar. Men vi tror att våra föreningsvänner i sydregionen ändå kan hysa gott hopp. Inte minst *kommunalrådet Gunnar Hejdeman* gav med sin modell — hur ett handikappråd i Malmö stad kommer att byggas upp — ett konstruktivt bevis på att de handikappades egna föreningar ska vara med i fortsättningen då man utvecklar stadens olika aktiviteter och servicen för medborgarna. Sist bör tilläggas: solen faktiskt i Malmö båda dessa vinterdagar. Det var en islossning både inom och utomhus, hopp om vår och ljusare tider. Tack för oss kära vänner i syd!

Fil. dr Richard Sterner, omvald HCK-ordförande, överlämnar en bok till statsrådet Alva Myrdal. Lägg märke till bildens intressanta bakgrund!

Länge hade man talat om den underliga familjen uppe i skogen. På stället fanns sammantaget 16 invånare sades det. Man, hustru och 14 barn i olika storlekar. Om några främmande nalkades stället flög ungfloeken som skrämde kycklingar och gömde sej under träd och i buskar. Illa klädda var de, om de över huvud taget hade någon klädtrasa alls på sej. På sommarn kunde det vara rena nakenuppvisningen. Trots denna friluftsmentalitet stod inte hygienens högt i kurs. Handlarn i byn kunde ta gift på att han aldrig sålt ett enda hekto såpa eller ett enda paket tvättpulver till den familjen. Några skogsdikare som händelsevis tittat in i stugan påstod att där fanns ingen boskillnad mellan människor och djur. Hundar och kattor förökades i samma takt som människorna under samma tak. Mathållningen, i den mån det var fråga om sådan, var gemensam. Den röra som rådde hos den underliga familjen i skogen var obeskrivlig. Där fanns visserligen inga skrankor mellan högre och lägre levande existenser, men i alla fall... det där kunde inte få fortsätta. Det var det allmänna omdömet hos de som sett.

Kommunpolitik på dåliga vägar

ningslagens bestämmelser, ropa på mannen, låsa upp butiken mitt i helgdagsfrid och söndagsfrid och låta mannen handla. Konstigt nog betalades inköpen kontant.

Den sista iakttagelsen var bevis på att tidsbegreppet inte existerade hos familjen i skogen. Man visste inte om det var helgdag eller vardag. Någon almanack fanns tydligen inte. Upptäckten drog frågan om skolgång, upplysning i religion och allmänna medborgerliga förpliktelser med sig. De styrande i kommunen fick veta att de här hade en fråga som fortast möjligt borde tas upp på dagordningen. Men kommunalpolitiken är trög till sin verkan och först på det tredje året tycktes kommunalgubbarna ha mognat till beslut. Efter många och långa interna överläggningar.

Fram på vårsidan, då leran jäste på landsvägen och fåglarna sökte sin näring i vinterns upptinade hästspillning, kom självaste kommunalordföranden körande med sin gamla fordbil. Att han var ute i angeläget

ärende i sådant väglag var tydligt och klart. Vari hans förrättning bestod visste ingen i första omgången, men att han var arg kunde man se på långt håll. De vita mustascherorna stod rakt ut som ilskna morrhår; det var stål i den kommunala blicken. Han körde i vägsörjan så långt det gick, långt uppåt skogen över trädrötter och sten efter en gammal timmerkörarväg. Då forden inte orkade längre plockade han ut sin packning och gick vidare på skogstigarna. Målet var den underliga familjen på samhällets yttersta utkant.

Vad som sedan hände däruppe i skogen återgavs så småningom i bykrönikans mest skiftande versioner. Ur kommunalordförandens egen mun kom inte många upplysningar i detta säregna fall. Vad han hade att förtälja gick till de kommunala protokollens arkiv. Och det är mager läsning för folk som vill frossa i detaljer. Men så mycket framkom att kommunalgubben gått till grunden med sin uppgift. Där hade skett en uppröjning i livsstilens underliga mönster. Djuren hade skiljts från människorna, hygienens lagar hade praktiserats i en grundlig rengöring. För i den kommunala servicen vid detta tillfälle förekom rengör-

rustning man menade gott kunde gälla åtskilligt flera. Skulle kommunalgubbarna städa upp i kommunen borde de inte koncentrera sina åtgärder på en enda familj menade många. Det fanns behov av gardiner, "köpkläder" och mycket annat, om man nu hade så gott om kommunalskattepengar. Givmildheten borde med andra ord läggas på en bredare bas.

◇

Det sades sedermera att kommunalpolitikens tröghet, trots den plötsliga handlingskraften, ändå missat en uppenbar chans. Den återkravs rätt man kunde tillämpa beträffande bostadsband och mantalskrivning, dvs. att återkräva kostnaden av den kommun, där familjen rätterligen hörde hemma, hade sumpats. Kommunen hade dröjt för länge med att ingripa. Den tid lagen föreskriver hade gått till ända. Följaktligen hade kommunen fått det här "paket" att försörja för all framtid. Hade man ingripit tidigare hade man kunnat skicka tillbaka hela "paketet" till den kommun, där familjen var sist mantalsskriven och

fått en ordentlig ersättning för besväret. Andra åter menade att just det att kommunalgubben kommit hoppande i sin gamla ford, just då vägen var nästan oframkomlig, var bevis på att det måste handlas snabbt. Genom ingripandet fick man möjlighet att "ställa krav på ersättning" till mantalsskrivningskommunen och därmed förhindrades att "den här kommunen" måste försörja familjen i fortsättningen.

◇

Så divlade man om dunkla fakta i lagarna, om kommunernas inbördes ersättningsskyldighet, medan våren fortskred programenligt i hela kommunen. Man talade om "den stora kommunalrengöringen", om "hudborstning" med lut och såpa i kommunal regi och att om någon månad, då det blev gott om blommor i backarna, skulle väl kommunalgubben komma ångande med en blombukett till familjen i skogen. För det fanns kanske möjlighet att enligt "lagen" återkräva kostnaderna, även för blombuketter, av någon annan kommun!

Forts. å sid. 18

... då han såg att det var stängt tittade han sig skyggt omkring och vände stegen upp mot skogen igen ...

ringsmedel, både för människor och djur. Under en sträng kommunal-mans uppsikt skedde uppsnygning-en under tre hela dagar. Det kom gardiner för fönster, dukar på bor-den och kläder på de kroppar, som tidigare mer eller mindre varit blot-tade. Arbetskraft fanns det gott om i denna familj och hur underligt det än kan låta lyckades kommunalpo-litiken i detta fall få fram den ar-betsvilja, som av olika skäl ofta suddas ut på misärens bottendjup.

◇

När kommunal mannen efter tre dagars tjänstgöring plöjde nya spår i vägens lera, återvände till sock-nens medelpunkt, fann ett rikt stoff att spekulera omkring. De som hade ärenden uppåt skogen, och det var rätt många vid denna tidpunkt, kun-de vittna om förvandlingen, en upp-

... självaste kommunalordföranden kom körande i sin gamla fordbil... i angeläget ärende var tydligt och klart.

Vi pratar om...

Ett besök i påskens diktarland

Påskmotiven i den skånske lyrikern Gabriel Jönssons diktning är många och skiftande. För honom ter sig påskan ljus och glad inramad av slättens landskap med pilalléer, vilverblått dis över Öresund och gyllene tussilago.

De halvutspruckna ljusgröna bokarnas blad får diktens anslag "som likt ett gyllenlack sommarsötma kring oss sprider".

Gabriel Jönsson är bosatt i Malmö på vintern men har sin sommarbostad på Ven sedan många år. Han är född i Alabodarna, ett trivsamt fiskeläge, men som pojke bodde han ibland hos en moster på Ven. Själv talar han milt om sin barndomstid.

■ KOMMUNALPOLITIK . . .

Forts. från sid. 17

Diskussionen fortgick, blad och blommor svepte sin försonande skönhet över kommunalpolitik och andra vardagsbekymmer, byvägen breddades med grus och påslag av vägstämmomedel. Troligen hade vägens dåliga skick i ett brådskande ärende gjort att man vaknat upp också för behovet av ordentliga färdleder. Resan hade gett dödsstöten åt den gamla forden, den lär ha rosslat synnerligen illa på återfärden och stupade likt en brandklippare, gav upp andan några meter ifrån kommunalordförandens grind. Så han hade på sätt och vis tur i alla fall att han kom så nära hemmets dörr efter förrättat uppdrag i det allmännas namn. Hur det nu förhöll sig med mantalsskrivningen, återkravs rätt till annan kommun och vad som stod i "förhållningsprotokoll" med den olyckliga familjen, ett dokument upprättat enligt lagens bokstav, blev aldrig riktigt klarlagt. Man summerade i fria fantasier, la till och drog ifrån, men vad som verkligen hände får man endast veta genom att gå till kommunens arkiv dit få spekulanter i kommunala frågor sällan hittar vägen.

Det var blå böljor, och grön kust, det var varma vackra veckor, då man inte skilde vardag och söndag åt. Men nu är det ju inte några somrar ens . . .

Hans diktning är egentligen en hel bondepraktika, där det skånska landskapet speglas växlingsrikt och levande. Det är bygden han berättar om, de gamla gårdarnas krönika, han känner det trivsamma arbetet i stall och ladugård ty han är själv kommen av bondestam. Ingen kan som Gabriel Jönsson tala om "vinden som valsar med blåa kast" . . . och ge ett stänk av poesi mitt i vardagen.

"Ett pilträäd speglar i en vattensvämna sitt fina kvistverk, blankt av långa regn och sparvar samla sig till sockenstämma där solen glindrar kring ett hagtornshägn."

Marianne Hellmér har träffat Gabriel Jönsson, Skånes egen skald, bosatt i Malmö men med sommarbostad på Ven. Hans diktning är egentligen en hel bondepraktika, säger Marianne Hellmér. Och nog ser man av citaten som plockats in att det är djup och jordnära dikt, samtidigt skär och finslipad poesi mitt i vardagen.

Gabriel Jönsson är nu en silverhårig herre med glimten i ögat, en som kan samla "sparvar till sockenstämma", tala om en påsk "med mäktig äggförtäring", men också om vårmorgnar och vindar och vattenglitter; allt tecknat med trygg på samma gång känsligt spröd skaldehand.

När vi talar vidare om barndomsminnen säger han lågmält:

— Det är havet jag minns mest, vid Alabodarna hade jag som pojke ett litet segelbygge som jag själv sjösatte. Jag hade kaniner också. Men det är så mycket i barndomens värld som är borta nu.

— Många fåglar, steglitsorna till ex. är alldeles försvunna. Gabriel Jönsson tog studenten i Lund och fortsatte sin bana inom journalistyrket. Han kan se tillbaka på en lång tid som tidningsman, kulturskribent och redaktör i Sydsvenska Dagbladet. Det var 1920 han debuterade med diktsamlingen "Flaskpost", och när han diktar om påskan vid Flunderör och Ven är det hela den blommande vårglädjen han trolar fram.

Denne vardaglige silverhårige herre med glimten i ögat blir åter poeten när han lämnar dagens prosa tillvaro och går ut i sin trädgård för att uppleva vårens under:

"Morgonen går i min trädgårdslid och andas i nattens spår, smälter en rännil, och tar sig tid där en klunga av snödroppar står. Tysta små påskaklockor burna på gröna spjut lyftas så lätt som dockor i solen ut."

Men även den materiella välfärdnaden hör påskan till, diktaren inbjuder oss till en helt lyrisk påsksupé medan det första svanstrecket drar över sundet, och "unga gäss på byadammen gå i rad . . ."

"Så samlas vi en kväll till bords med mäktig äggförtäring Det är en kväll när pilar stå med gula spön och skuggor blå, och faten tömmas för vår jords och för vår egen näring."

Gabriel Jönsson har gett ut många diktsamlingar, Årsringar, Mina skepp, Kustland och Än sjunger Öresund är bara några av de böcker i vilka hans minnes dagboksblad vändas för oss.

Det Öresund som han älskar svalar hela tiden genom hans diktning och fint och känsligt kartlägger hans sitt vackra och valörrika landskap.

Han är stor fågelvän och blomstervän. Vid en promenad med dik-

taren när Öresund skiftar i vårligt ljus talar han gärna om båtarna.

— Jag saknar mest de stora råseglarna, fullriggarna och barkarna som förr strök fram utmed Sundet.

— När jag var pojke brukade jag följa dem med blicken tills de försvann i havets blå backe.

Han slår förstrött med käppen mot sanden. En jäktad tidningsman som väl känner telefonsignalerna, teleprinterns jäktande oro, hetsten. Men innerst inne är och förblir han ändå poeten för vilken narcissbugar i trädgårdsgången och Öresund sjunger sin sång.

— Det är också så man gärna minns honom, mot en fond av det blå havet, pilträden, och påskens gyllene skimmer över trädgårdsgången.

"Jag vill gå och tala gott med
grenar
som ha härdat toppen sen i fjol
Jag vill vandra nu när vinden
lenar
mellan ting som stå i mycken
sol.

— Det arv jag har fått från mina fäder är gott, säger diktaren tryggt. Även om jag kanske inte kunnat förvalta det så väl. Men vad detta arv har betytt för mig har jag försökt att säga i mina diktsamlingar, bland annat kanske mest i Kustland.

Alla vi som läser Gabriel Jönssons dikter vet att han om någon har förvaltat sina fäders arv till stor glädje för många.

Statistik från WHO

En statistisk sammanställning från Världshälsoorganisationen (WHO) redovisar de vanligaste dödsorsakerna i 23 industriländer i den s.k. västvärlden.

Av undersökningen framgår att hjärt-, kärl- och cancersjukdomar är de vanligaste dödsorsakerna.

I äldsta åldersgruppen (över 65 år) dominerar hjärt-kärlsjukdomar — 36 procent av alla dödsfall förorsakas av dessa. Cancer och hjärnblödning utgör vardera 16 procent, lunginflammation och "influenta 3,6 procent vardera samt olyckor 2,6 procent.

I åldersgruppen 45—65 år är nära en tredjedel av dödsfallen hjärt- och kärlsjukdomar samt cancer dödsorsak. Hjärnblödning svarar för 8,6 procent och olyckor för 5 procent.

Olyckor är den vanligaste dödsorsaken i åldersgrupperna 15—45 år — 27 procent av dödsfallen förorsakas av olyckor av skilda slag. De närmast i denna åldersgrupp vanligaste dödsorsakerna är cancer-, hjärt- och kärlsjukdomar.

Även i åldrarna 5—15 år och 1—5 år är olyckor de vanligaste dödsorsakerna: nära 50 respektive 33 procent. Även i dessa åldrar är cancer en icke ovanlig dödsorsak.

*

ALLA ÄLDRAR SAMMANLAGT:
hjärt-kärlsjukdomar vanligaste dödsorsak, närmast cancersjukdomar. De senare har på ett decennium ökat med omkring 25 procent och är nu orsak till nästan vart femte dödsfall.

Pristagare

till Status bildkriss nr 2

1:a pris kr 25:—, Nils-Olof Haara, Box 22, Listerby, 370 15 Johannishus 2.

2:a pris kr 10:—, Gerda Aronsson, Sveavägen 11, 961 00 Boden.

3:e pris kr 5:—, David Gustavsson, Box 1563, 782 00 Malung.

Lösning:

M — SUSPEKT — BILAR — SÅ — ANNA — NÄ — TUSEN — ATT — ÖGNA — AKTER — E — PRAT — GADD — RAR — KÄNDA — KO — BURAR — RASANDE — SKER — B — REN — FÄR — ESS — T — OBS — SATIR — O — SAL — L — EK — SLAK — OSTAGADE — OM — L — ELДАР — EKOR — FLÖTE — RULLE — RENA — AB — O — HATAT — LAN — ÖRA — TRAD — RASAR — HA — ORSA — RE — ED — VEDEN — ÖRNKLOR — SNEDA — YTA.

Många omoderna sjukhus i USA

Hälften av USA:s allmänna sjukhus är i behov av modernisering, framgår det av en rapport publicerad av Department of Health, Education and Welfare. Av nationens 6 661 icke statliga sjukhus är 3 275 i behov av modernisering. Av de ca 796 000 vårdplatserna når en tredjedel inte upp till minimistandardkraven.

Beträffande långtidsvården, inklusive vårdhem, visar uppgifterna att modernisering är aktuell för mer än 4 800 av de nära 12 900 enheterna. Totalt 208 000 vårdplatser av de 700 000 inom långtidsvården bör ersättas eller byggas om. Behovet av nya vårdplatser inom långtidsvården är dessutom mycket stor. Rapporten redovisar ett behov av 2 000 nya långvårdsenheter eller 149 000 vårdplatser.

I övrigt anser man i rapporten att det finns ett större behov av fler sängplatser och bättre sjukhus än fler sjukhus.

(Hospitals, 1 nov/68)

Arbetssterapi och Hobbymaterial

Skinn, läder och pälskinn för alla ändamål.

Verktyg och tillbehör för skinn- och läderarbeten.

Arbetsstatser i rikhaltig sortering.

Sadelgjord såväl mönstrad som enfärgad i 30 färger.

Väskhandtag i pärlbambu, rotting, trä och metall.

Mosaik i olika utföranden.

Pärlor och Stenar av trä, glas, kristall och metall.

Halsbandslås; Broschnålar och Manschettknappmekanismer i olika utföranden.

Silvertråd och silverplåt i olika former och dimensioner.

Tänger för trådarbeten.

Begär prislista och prover. Vi sända gärna påseendesändningar på öppet köp.

Firma **SUNE ENGLUND**, 701 04 Örebro

Postbox 266

Tel. 019/12 09 14, 12 10 95

Teckningar: GUNNAR PERSSON

Röda flygplan och svarta himlar

Hon satt uppkrupen vid fönstret och såg ut mot den ljusa oktoberhösten. Löven föll så lätt från de höga björkarna, virvlade kring ett tag och sjönk sen sakta — sorgset — över gatans asfalt. I den blå rymden, högt över tegeltaken med sina låga platta skorstenar, såg hon ett rött flygplan. Hon visste inte om planet verkligen var rött eller om det bara var solstrålarna som gjorde det tillfälligt rött. Egentligen brydde hon sig inte om det. Trädet på andra sidan gatan vajade ensligt. Och bladen föll gulbruna över gräsmattan som ännu var mörkgrön. Om en liten stund skulle solljuset vara borta.

Hon tyckte plötsligt att hon ville måla ett rött flygplan med vattenfärg, ett rött flygplan som hade störat och låg krossat mot gatan, bland de vissna löven, och himlen skulle inte vara klarblå utan svart — ja, svart som sot och med eld i. Hon ville måla röda flygplan som störade från svarta himlar...

Hon begrep alltsammans nu. Å, nu förstod hon varför allting var som det var! Hon förstod varför de var så konstiga mot henne ibland, hon förstod varför de snäste henne och så ofta bad henne vara tyst. Hon begrep att de ville vara av med henne, att de ville att hon skulle dö! Ja, så var det — boken som låg på bordet bredvid henne hade gett henne svar på alla frågor...

Hon stirrade ut mot gatan, men hon såg inte människorna som gick förbi, hörde inte barnen som skratade, hörde inte barnen som ropade efter någon som sprang. Det var så tomt i henne — hon ville inte gråta, det var inte så, det var tomt bara, så tomt och ödsligt allting. Vinden kammade genom gräset, drog de torra bladen med sig efter gatan — bort till ingenstans. Och det susade så höstligt och ingenstans var hon hemma — aldrig mer skulle hon vara hemma någonstans...

De hade naturligtvis vetat det he-

la tiden. De hade vetat det länge — många år — men de hade inte sagt någonting till henne. De tänkte att de skulle lura henne, de tänkte aldrig tala om det för henne, de tänkte att hon skulle gå där jämt och ingenting veta. Men nu visste hon! Ja, nu visste hon hur det verkligen var! Tack vare att hon hade läst den här boken begrep hon nu alltsammans...

◇

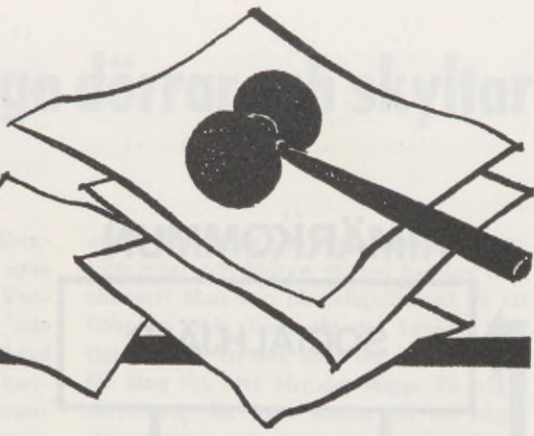
Det var inte längre så ljust i luften. Det blev mörkt så fort nu på hösten. Först var det ljust och sen efter en liten stund var det nästan mörkt. Det började skymma nu — snart skulle det vara alldeles mörkt, snart skulle det vara kväll igen. Den här kvällen skulle inte bli lik andra kvällar, den här kvällen skulle bli annorlunda därför att det var den första kvällen som hon visste. Den här kvällen skulle hon inte sova som vanligt, hon skulle ligga vaken i mörkret och tänka på alltihop. Hon skulle inte gråta, bara ligga stilla och tyst och tänka i mörkret. Hon skulle inte säga det till dem, de skulle inte få veta att hon visste, hon skulle inte tala om för dem att de inte var de enda som visste...

Tänk att hon inte hade förstått det tidigare! Att hon inte hade begripit att de inte var hennes riktiga pappa och mamma! Att hon var en bortbyting! Nu var det ju så självklart. Hon var precis likadan som flickan i boken... Det var därför som allting hade varit så konstigt jämt. Hennes riktiga pappa och mamma var nog långt borta i världen, hon skulle aldrig få träffa dem, hon skulle aldrig få vara hemma hos dem. Kanske var de döda, kanske var de i himlen nu, kanske satt de däruppe och såg på henne och tyckte synd om henne...

Skymningen tätnade, luften blev mörkblå. Man hade tänt på flera ställen i huset mittemot. Löven dansade efter gatan och allting var tomt. Vinden susade i björkarna, grenarna svängde fram och tillbaka, fram och tillbaka. Och bladen föll — snart skulle träden vara kala, nakna. Det skulle bli vinter...

Forts. å sid. 24

RHL INFORMATION

*En trivsamt Påsk
till föreningsfolket önskas...*

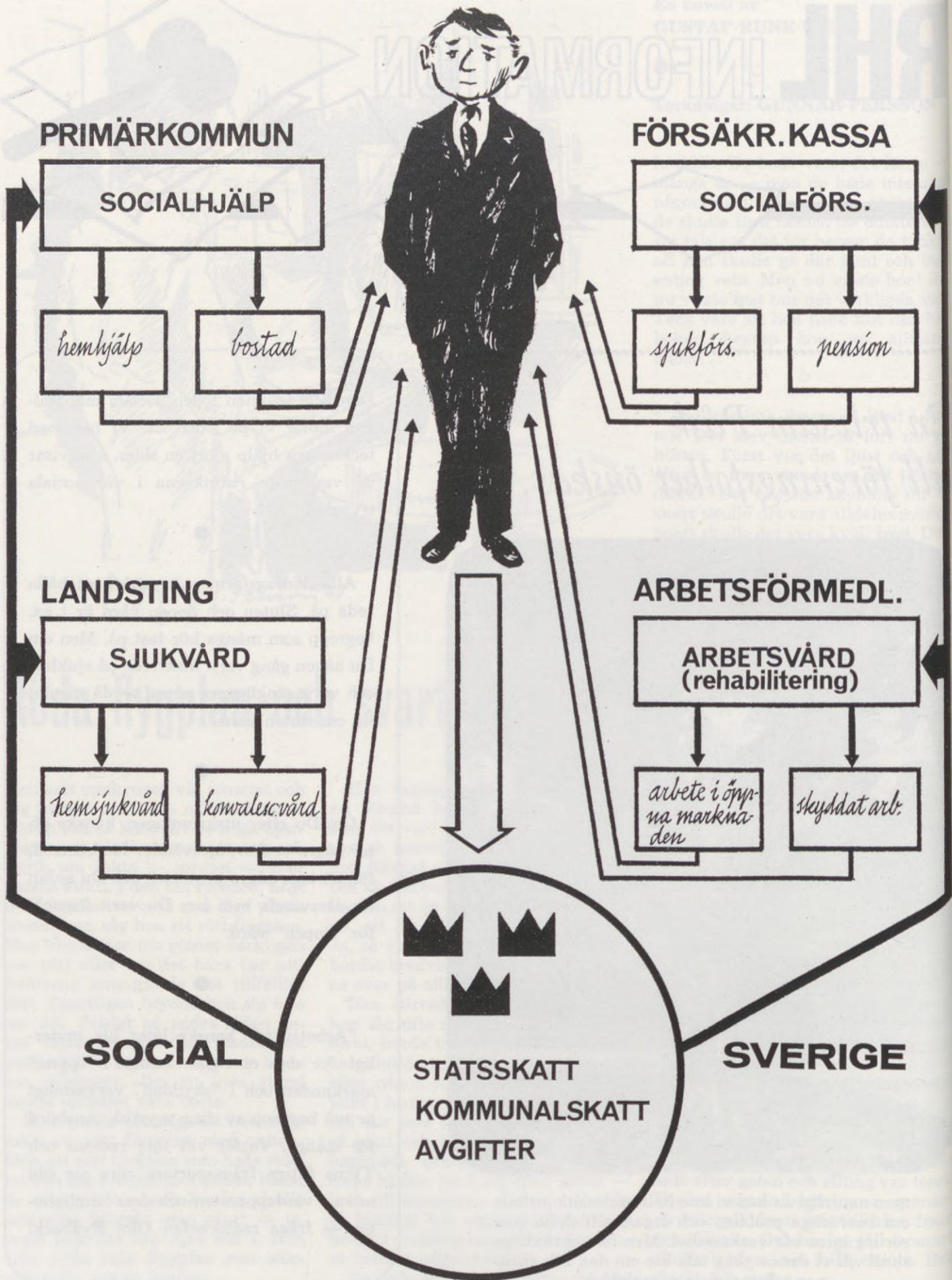
men naturligtvis kan vi inte helt underlåta att tala om besvärliga problem och lagar, allt detta som rör sig inom vår verksamhet. Men för omväxlings skull vill vi denna gång tala lite om den lille mannen i den sociala mångfalden.

Den lille mannen i den sociala mångfalden möter vi på sidan 22. Vi har med teknarens hjälp gjort en skiss, som visar de vanligaste rubrikerna i vår sociala trygghet.

Alla bidragsformer är svårt att hålla reda på. Sluten och öppen vård är t. ex. begrepp som många kör fast på. Men om Du någon gång varit inskriven på sjukhus och varit sängliggare på sal — då rör det sig om sluten vård.

Om Du efter utskrivningen, kanske efter några veckor, återvänder för kontroll, för att taga några prov etc., och Du sedan får återvända hem har Du varit föremål för "öppen" vård.

"Arbetsvård" kanske låter lite underligt för den oinvigde. Arbete i "öppna" marknaden och i "skyddad" verksamhet är två begrepp av djup mystisk innebörd för många. Varför vill inte radions och TV:ns flitiga frågesportare röra sig lite mera i vårdapparaten och dess hemligheter — fråga radiochefen Olof Rydbeck!

Vårkvirr om trygghet bakom många dörrar och skyltar

Välfärden, försäkringspengar, bidrag och vårdformer... det är mycket det. Få svenskar skulle klara en test på de vanligaste begreppen, namnen på förmånerna, de yttre skyltarna i vårdapparaten. Den inre mekanismen kan bara specialisterna, de yrkesverksamma: på försäkringskassan, på arbetsförmedlingen, på byrån.

Många människor, i aktiva åldrar, i ungdomen och uppåt medelåldern, kommer bara tillfälligt i beröring med hjälpformerna. Det kan röra sig om försäkringspengar, sjukhusvistelse begränsad tid, ett tillfälligt avbrott i yrkesverksamheten. Först med en långtidssjukdom, ett handikapp, som visst sätt gör sig påmindagligen i livsmönstret, kommer man djupare in i vårdapparatens många sektioner.

Man lär sig att *staten, landstinget, primärkommunen* är de tre stora. De har sina "ramar" för ansvar och pengar. Det sköter kommunen, det svarar landstinget för och staten... den finns ju nästan överallt. Statsbidrag förekommer även mitt i den "kommunala självstyrelsen". Men den saken kan vi hoppa över. För den enskilda är dock inte ansvarsuppdelningen i vårdapparaten helt likgiltig. Låt oss fundera!

Varför så många dörrar med olika skyltar, många skrivbord, många tjänstemän och "åtgärdare"? Varför så många beslutsmekanismer, bakom så många dörrar och skyltar? Det gäller ju ändå en och samma människa! Man lär sig så småningom. *Läskarintyget* är en viktig handling för handikappade och långtidssjuka. Det behövs nästan överallt dit man går, till den och den tjänstemannen. "Prövningar" av olika slag förekommer: inkomstprövning och behovsprövning. Sånt är vardagsjobb för åtgärdarna, för den enskilde ter sig redovisning vid upprepade tillfällen påfredande. Och det finns *avdragsregler* om man har inkomster utöver vad fastställda laggar medger.

"Nybörjaren" blir lätt förskräckt över vårdapparatens granskningssystem. Efter någon tid upptäcker han att grannkommu-

nen infört *transporttjänst* för sina långtidssjuka och handikappade — den egna kommunen saknar den möjligheten. Varför? — Vi är för liten kommun, har inte råd med sån service, säger en tillfrågad kommunalman... men det kommer kanske, vi får se. Det talas om "kommunblock", en större enhet om flera kommuner, bättre resurser. Herr A. vill gärna ha bättre kontakter med omvärlden, kanske gå på någon studiekurs, få lite sjukgymnastik för att bättra på konditionen. "Man är inte utvecklingsbar i den här kommunen". Man svälter inte, men utsikterna är liksom avskärmade för utveckling; ekonomin avspärrar ofta alla utflykter utanför det egna, handikappade jaget.

Man läser i en handbok: där finns så många uppräknade möjligheter. Det finns

arbetsförmedling, omskolningsbidrag, ersättningar och bidrag, en hel katalog med chanser! Man kan bli rehabiliterad, få ett lämpligt jobb. Visst går det kanske, riktigt bra för en del, men det tar tid, alltför lång tid, ofta blir det stopp. På något skrivbord, där man väntar på att något ska beslutas vid ett annat bord... Tänk om man hade alla dessa "åtgärdare" i ett enda rum, bakom en enda skylt! Då kanske man kunde få fram ett *resultat* inom rimlig tid. Det är prövande att vänta om man är långtidssjuk och handikappad.

Visst har det hänt mycket på det sociala området, men det "sociala" är ett mångsyssleriverk, där de olika delarna ofta saknar den rätta inbördeskontakten. Vad som behövs är en rationell *tidsförkortningstabell* för långtidssjuka och handikappade, som väntar i vårdapparatens många olika korridorer hos huvudmän och ansvariga.

Vet Du att...

föreningsaktivitet för många av våra medlemmar har betytt ett bättre liv i många avseenden.

Kamratskapet i den egna föreningen har betytt mycket. Man hjälper varandra, utbyter erfarenheter, får tips av en "som varit i samma båt".

I föreningen lär man sig samarbetets konst. Har Du varit med i en förening, har Du säkert lättare för att skaffa Dig kontakter även ute i det levande samhället.

Föreningsgemenskapen är en bra skola — glöm inte det!

Var ligger den och den mottagningen? Telefonkatalogen, den som gäller den egna hemorten, kan ge svar på själva färdvägarna. Man upptäcker att det är många ställen: där ligger kommunalkontoret, där har vi sjuksyster och läkare, arbetsförmedlingen, försäkringskassan. Skulle man besöka alla de här på en dag... det blev ett väldigt åkande och sökande. Varför inte ett kommunalt centra, inom en begränsad ring, där kommunen har sina servicemöjligheter, en medborgarservice över hela det sociala fältet? Du funderar. Visst har det ljusnat för oss, men det fattas ännu ett *system* i vår omskrivna vårdapparat. Trots allt är handböckerna en smula missvisande. Allt verkar så enkelt och lättåtkomligt i böckerna, liksom bara att plocka åt sej som i ett snabbköp. Så är det inte i den handikappades vardag. Man får söka och vänta... och man blir så småningom rehabiliterad, men det tog en väldigt lång tid! — Det blir bättre då vi får stora "kommunblock", säger kommunalmännen och drar fina streck på sina ritbräden. — På tal om "ett centra med den sociala servicen inom ett område", så har jag tillsatt en utredning om bl. a. den saken, säger socialministern och hänvisar till sina utredningsdirektiv. Det våras så sakta även på paragrafernas gräsmattor — och på tal om vägledning och upplysning; vet Du att våra lokalföreningar har en väldigt bra förbundshandbok för vägledning åt medlemmarna?

■ RÖDA FLYGPLAN . . .

Forts. från sid. 20

"Modern" kom plötsligt in i rummet.

— Sitter du här i mörkret, sade hon och tände lampan.

Å, nu gällde det att vara som vanligt, att inte visa att man visste! Nu gällde det att låtsas som ingenting! Det fick inte synas på en att man visste . . .

— Så lessen du ser ut! Är det nåt särskilt?

Hon skakade på huvudet, tittade bort från det forskande ansiktet, från de forskande ögonen. Det var viktigt att inte visa att man visste, det var viktigt att vara som vanligt — alldeles som vanligt.

"Modern" strök henne över håret, log lite ansträngt.

— Du ser ut precis som pappa när han grubblar och tänker, sade hon. Samma drag kring näsan och över ögonen. Så inte kan man säga annat än att du liknar far din inte!

Hon strök flickan över håret ännu en gång och gick sen ut ur rummet. Hon stängde dörren efter sig.

Flickan satt kvar vid fönstret, stilla. Lyktorna hade tänts nu, men det tänkte hon inte på, det såg hon inte. ". . . inte kan man säga annat än att du liknar far din inte!"

Hon hoppade ner från soffkarmen, gick fram till spegel och granskade sitt ansikte i lampluset. ". . . liknar far din . . .", ". . . kring näsan och över ögonen . . ." Ja, det stämde nog — de var lite lika. Och hon hade nästan samma färg på håret . . . Kanske hade hon inbillat sig alltsammans? De var ju snälla mot henne ibland! Hon hade nog bara inbillat sig alltihop . . . Ja, naturligtvis hade hon det! Hon var ingen bortbyting — hon hade varit dum bara. Det var en dum bok hon hade läst, hon var inte alls lik flickan i boken . . . De var hennes riktiga pappa och mamma. Ja, så var det! När hon tänkte efter nu så begrep hon att hon hade varit dum. Det var nog som pappa brukade säga: hon fantiserade för mycket, hon skulle inte fantisera så mycket . . .

◇

Hon kände en plötslig glädje — den fyllde henne, förändrade henne. Hon gick fram till fönstret och satte sig åter på soffkarmen. Hon satt där och tittade ut mot gatan och tyckte att det såg lustigt ut när

Bidrag till tekniska hjälpmedel för hjärt- och lungsjuka

Vid förbundsstyrelsens sammanträde den 14 mars anslogs ett belopp av 10.000 kr under andra kvartalet 1969 till tekniska hjälpmedel, tvättmaskiner, dammsugare etc., vilka kunna betraktas som nödvändiga för hjärt-lungsjuka med nedsatt kapacitet, dvs. för underlättande av arbetet i hemmet.

Som tidigare meddelats i Status försöker förbundet åstadkomma en förenkling och uppmjukning av Socialstyrelsens bestämmelser då det gäller statsbidragsberättigade tekniska hjälpmedel. I avvaktan på en ordning som bättre tillgodoser våra speciella behov har förbundet på detta sätt sökt öppna en möjlighet att erhålla teknisk hjälp för angivna grupper. Blanketter för ansökan kan erhållas genom hänvändelse till förbundskontoret.

Kommunerna och färdtjänsten för handikappade

Handikapputredningen och Svenska Kommunförbundet rapporterade i januari om hur färdtjänsten för handikappade har utvecklats ute i kommunerna. Ingen kommun rapporterar färdtjänst påbörjad tidigare än 1963. Flertalet kommuner — 16 stycken — säger sig driva transportverksamheten utan organiserat samarbete med andra kommuner.

◇

Vilka står som huvudmän? Det växlar, från kommun till kommun. Socialnämnden är ensam huvudman för färdtjänsten i: Sollentuna, Nyköping, Kristianstad, Fölstersta och Örebro. I Tranås, Växjö och Falköping svarar brandstyrelsen för huvudmannaskapet. I de återstående kom-

munerna delar olika kommunala styrelser, välgörenhets- och handikapporganisationer huvudmannaskapet.

loven for iväg längs körbanan och trottoarerna. Nu lyste det nästan överallt i fönstren. Hon såg människor gå omkring där i de upplysta rummen och köken.

Hon kände sig lugn och glad igen. Hon var hemma, den här kvällen skulle bli likadan som alla andra kvällar. Björkarna vajade lite. Lyktskenet var gult, varmt.

Nu ville hon inte längre måla röda flygplan som störtade från svarta himlar.

— — —

● NORDISKT SAMARBETE:

SOMMARFERIER I DANMARK

I likhet med tidigare har vi även för sommaren 1969 fått ett erbjudande från vårt danska broderförbund "Boserup Minde" om ferie- och semesterutbyte.

Erbjudandet gäller 15 dagars gratis vistelse på Boserup Mindes rekreationshem i Glamsbjerg på Fyn för två personer vardera under följande perioder:

21 juni—5 juli = 1:a etappen.

7 juli—21 juli = 2:a etappen.

Resan till och från Glamsbjerg blir alltså den enda kostnaden för ett par veckors härlig avkoppling i Danmark tillsammans med danska kamrater och danskt gemyt. Intresserade förbundsmedlemmar torde snarast anmäla sig till förbunds-kontoret!

munerna delar olika kommunala styrelser, välgörenhets- och handikapporganisationer huvudmannaskapet.

Verkställighet: olika lösning, taxi är vanligast, i tre kommuner svarar brandkåren för transporter, i en del andra kommuner har man ordnat olika kombinationer. Även här biträder välgörenhetsorganisationer som t.ex. Lions och handikapporganisationer. I Örnsköldsvik verkställs transporter av stadens centrala omnibusbolag.

Personal: anställda chaufförer, "trafik-samariter", kvinnliga bilkårister, frivillig personal och brandkåren. Som transportfordon förekommer både taxibilar och specialfordon.

Urvalet av transportberättigade: växlar, på Frösön (Jämtland) omfattar färdtjänst-

Den medelålders kvinnan hade blivit stående stilla utanför den stängda dörren. Hon stod där orörlig och såg rakt framför sig i den mörka hallen.

Vi måste vara mycket vänliga mot henne, tänkte hon. Vi måste vara mycket snälla mot henne, fast hon är besvärlig och konstig ibland. Vi måste vara precis lika snälla mot henne som om vi var hennes riktiga föräldrar. Hon får aldrig känna att hon inte är vår riktiga dotter. Det ska hon aldrig få veta . . .

ten endast barn tillhörande CP-förening-
en, vilka deltar i förskoleverksamhet.
Många kommuner begränsar urvalet till
rörelsehindrade, en del också till sådana
som inte har egen bil. Fem kommuner
anger att "alla grupper av handikappade"
kan bli berättigade till transport.

Ekonomi — avgifter: Hänsyn till de
transportsökandes ekonomi tages i all-
mänhet inte, men vissa undantag finns.
Det förekommer bl. a. klausuler om att
transportservicen i princip inte är avsedd
för "inkomstförvärvande". Nio kommuner
meddelar att färdtjänsten är öppen även
för handikappade från andra kommuner

— hinder mot transporter utanför den
egna kommunen föreligger i fem kommu-
ner. Fem kommuner — Eskilstuna, Norrkö-
ping, Gislaved, Örebro och Örnskölds-
vik — uppger utan reservationer att
transporttjänster kan utnyttjas hela dyg-
net. Flera kommuner — 15 stycken —
uppger att inga avgifter uttas av de han-
dikappade, som utnyttjar färdtjänsten. En
del kommuner tillämpar taxa av varie-
rande storlek. Nio kommuner svarar för
samtliga kostnader — andra finansierings-
sätt förekommer t. ex. med bidrag av
handikapporganisationer.

En rik provkarta på olika beställnings-

rutiner redovisas. En del kommuner vill
"i princip ha beställning en vecka i för-
väg". Redovisningen innefattar omkring
20-talet kommuner och man får räkna
med att en viss utbyggnad skett sedan
föreliggande rapport sammanställts. Vid
Riks-HCK:s ombudsmöte förelåg ett för-
slag om ett statligt stöd för kommunal
färdtjänst utformat på samma sätt som
det 35-procentiga stödet till hemhjälp-
verksamhet. Bidraget skulle göra det
möjligt för ekonomiskt svaga kommuner
att införa färdtjänst. Ett sådant statsstöd
skulle också betyda en mera enhetligt ut-
formad färdtjänst över hela landet.

Svenska husmödrar handlar i ca 6.500 ICA butiker

— nästan alltid i närheten

En kasse rymmer
så mycket.

Omtanke, t.ex.

LINDARNA - FALUN

Postbox 405, 791 03 Falun 3

LOTTERIER - TOMBOLOR
BINGOVINSTER - FESTSERVICE
SPORTPRISER

RING 023/33050

Beställ våra nya kataloger

Kök

Vid projektering och behov av speci-
alsnickerier begär offert.

Vi levererar under ansvar och i sam-
arbete med Handikappinstitutet (f. d.
SVCR)

för rörelse-
hindrade

AB EGNA BOSTÄDER

Box 4039, 600 04 Norrköping
Tel. 011/12 18 64

Tillverkare:

BRÖDERNA GRANBERG SNICKERIFABRIK
Norrköping - Tel. 011/12 12 24 - 12 23 70

EKS AERO

FLYGER ALLT MELLAN HIMMEL OCH JORD

FLYGCHEF:
Olle Ek - 132 80

TEKNISK CHEF:
Mart Reskow - 156 80

Adress: MANGIGATAN 12, 98100 KIRUNA

VÄLKOMMEN
TILL

Loka

BRUNNSANSTALT

- för rehabilitering och konvalescens

Reumatiska, neurologiska och kärleksjukdomar.
Moderna behandlingsmetoder. Säsong 1/6—24/8.
Överläkare: Dr Herman Lindberg, Stockholm
(08/34 60 34). Begär prospekt. Ny postadress:
GRYTHYTAN. Tel. 0591/144 90, 0591/300 80.

KUNGL. GYTTJEBAD- OCH
BRUNNSANSTALTEN LOKA

En bra "medicin" är vila och vård på

MÖSSEBERG

300 m.ö.h.

Kurort med fullständig undersökningsavdelning för invärtes sjukdomar. Moderna behandlingsresurser jämsides med behaglig komfort och vila. Badhotellet ligger i stor park. 9-håls golfbana (6 km).

Överläkare Dr. Rune Wikström.

Begär prospekt genom kamrerarkontoret

AB MÖSSEBERGS
SANATORIUM OCH BADHOTELL
Falköping — Telefon 100 46 växel 132 20

I Malmö
bor man på
topphotellen
i centrum

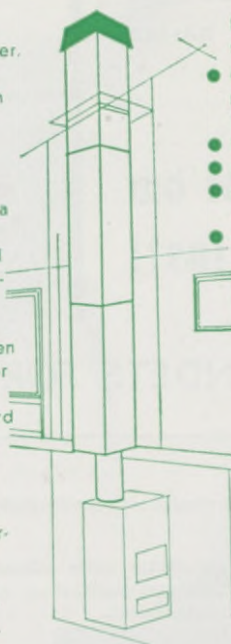
Arkaden S:t Jörgen

Tel. 040/75300 Tel. 040/77300

Skänninge-Skorstenen

monteringsfärdig
helt i plåt-sektioner.
Avsedd för alla
typer av villor och
fritidshus.

- med isolering
invändigt i hela
skorstens-
mantels längd
även i vånings-
passager.
- med yttermåtten
580x580 mm för
ev. inbyggnad
mellan standard
skåputrustning
- med höj- och
sänkbar skor-
stenshuv för er-
hållande av
bästa möjliga
drag i ventila-
tionskanalerna.
Patentsökt.

tillverkas som
standard i

- Galvad plåt
men kan även er-
hållas i
- koppar-plåt eller i
- rostfri plåt
- rökrör i ståltuber
eller
- gjutjärnsrör

Lätt att montera
låga montage-
kostnader.
Låg egenvikt =
låga fraktkost-
nader.

Fråga oss om
alla slag av
stålskorstenar
även för stora
panncentraler.

FIRMA ERLAND CASSEL

FÄRG-TV

 kommer nu
snabbt i Sverige

RHL-lotteriet
har **3** förnämliga
FÄRG-TV som
toppvinster!

Dessutom

**Inga väntans
tider!**

•
Dragning verkställd före
lottförsäljningens början
•

**Ni ser genast om
lotten ger vinst!**

Personbil Volkswagen 1600 TLE
Kompl. stereoanläggning Luxor
Bandspelare • Linnevaror
och hushållsartiklar

5.251 värdefulla vinster

RIKSFÖRBUNDETS FÖR HJÄRT- OCH LUNGSJUKA RIKSLOTTERI 1969

Härmed beställes

_____ st. lotter à 2:— att sändas mot postförskott
+ porto, eller

_____ st. lotter à 2:— att sändas varje månad
fr. o. m. maj t. o. m. sept. 1969 mot postförskott +
porto. Dragningslista medföljer gratis.

Namn: _____

Adress: _____

Var god texta!

Sänd ej pengar med denna rekv. Status 4/1969

Frankeras
med
55-öres
frimärke

RHL-lotteriet

Box 3196

10363 Stockholm

LOTTPRIS 2 KRONOR
REKVIRERA NU

**Sammanlagd vinstsumma
över 200.000:—**

Vid rekvisition av minst 10 lotter i samma
sändning — portofritt.

Minst en lott till varje familjemedlem
ökar familjens vinstchans!